Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 9 июль
ШАНБА
№ 156 (4.352).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади • Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади • Баҳоси 3 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

КПСС БУТУНИТТИФОҚ XIX КОНФЕРЕНЦИЯСИ ҚАРОРЛАРИНИ БАЖАРИШНИНГ КЕЧИКТИРИБ БЎЛМАЙДИГАН ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети «КПСС Бутуниттифоқ XIX конференцияси қарорларини бажаришнинг кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилди. Қарорда КПСС Бутуниттифоқ XIX конференцияси мамлакат тақдири учун улкан тарихий аҳамиятга молик катта воқеа бўлганлиги таъкидланади. Конференция янги сиёсий муҳитни, партия, бутун совет жамияти КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель пленумидан кейинги даврда эришган демократиянинг янги даражасини ифода этди. КПСС Марказий Комитетининг тезислари асосида умумпартиявий, умумхалқ муҳокамаси ўтказилган барча туб масалалар юзасидан программавий сиёсий позиция ишлаб чиқилди. Конференция қайта қуришни чуқурлаштириш ва унинг муқаррарлиги гарантиясини қандай қилиб таъминлаш керак, деган саволга аниқ жавоб берди, жамият сиёсий авангарди бўлган партиянинг ролини мустаҳкамлашга доир аниқ вазифаларни белгилаб берди.

Конференцияда қайта қуриш ҳар бир оиланинг кундалик турмушига реал самара келтирган тақдирдагина аҳоли назарида чинакам қимматга эга бўлиши уқтирилди. Энг қийин масалалардан бири— озиқ-овқат масаласини тезроқ ҳал қилиш зрауруяти алоҳида таъкидланди.

Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалигидаги турғунлик учун танқид қилинди. Республикада аҳоли жон бошига озиқ-овқат маҳсулотлари истеъмол қилиш даражаси ҳамон умумиттифоқ даражасидан анча орқада қолмоқда. Гўшт-сут маҳсулотлари, мева ва сабзавот билан таъминлашдаги узилишлар, бозорда нарх-навонинг қимматлиги хусусида меҳнаткашлардан марказий ва маҳаллий органларга жуда кўп эътирозлар тушмоқда.

Марказий Комитет бюроси юз берган бундай вазиятда асосий куч-ғайратларни озиқ-овқат проблемасини ҳал қилишга сафарбар этишни, қишлоқ хўжалигини юксалтиришни сира кечиктириб бўлмайдиган асосий вазифа қилиб қўйишни зарур, деб ҳисоблайди. Ғ. Ҳ. Қодиров, В. А. Антонов, И. Ҳ. Жўрабеков ўртоқларга тегишли республика ва маҳаллий органлар, илмий муассасалар иштирокида пудрат ҳамда ижаранинг хилма-хил шаклларини ривожлантириш, кооперативлар тармоғини вужудга келтириш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ташиш, қайта ишлаш, сақлаш ва сотишни яхшилаш асосида озиқ-овқат маҳсулотлари етиштириш ҳамда ишлаб чиқаришни кўпайтириш, аҳолини бундай маҳсулотлар билан таъминлашни яхшилаш юзасидан ишлаб чиқилган тадбирлар қандай амалга оширилаётганлигини ҳар куни назорат қилиб боришни йўлга қўйиш топширилсин.

Республика партия, совет ва хўжалик органлари ўрим-йиғим мавсумини муваффақиятли ўтказиш озиқ-овқат муаммосини ҳал қилишнинг энг муҳим омили эканлигини кўзда тутиб, қишлоқ хўжалиги экинлари ҳосилини қисқа муддатларда ва сира нобуд қилмай йиғиштириб олишни таъминласинлар.

Шу йил август ойи охирида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми чақирилиб, унда Озиқ-овқат программаси қандай бажарилаётганлиги тўғрисидаги масала муҳокама қилинсин. Пленумга материалларни тайёрлаш В. П. Анишчев, В. А. Антонов, В. И. Огарок, И. Ҳ. Жўрабеков, И. И. Искандаров ўртоқларга топширилсин.

Кўрилаётган чора-тадбирларга қарамай халқ учун товарлар ишлаб чиқариш, хилини кўпайтириш ва сифатини яхшилаш ишида туб бурилиш бўлмади. Кўпгина партия, совет органлари, хўжалик ташкилотлари сусткашлик ва сиёсий калтабинлик қилмоқдалар. Марказий Комитет бюроси бу соҳада юз берган аҳволни ҳисобга олиб, А. С. Икромов, В. И. Огарок ва А. Р. Отажонов ўртоқларга тегишли республика ҳамда область органлари раҳбарларини жалб этган ҳолда бу аҳволни дарҳол кўриб чиқиб, халқ истеъмоли молларини кўпайтириш ва сифатини яхшилаш билан боғлиқ қўшимча чора-тадбирлар комплексини белгилаб чиқишни, бунинг учун маҳаллий ресурслардан, кооператив ҳаракати ва якка тартибдаги меҳнат фаолияти имкониятларидан кенгроқ фойдаланишни топширди. Бу соҳадаги тарқоқ тадбирлар ва планлар бир бутун қилиб тўпланиб, ягона программа тузилсин ҳамда унинг бажарилиши қаттиқ назорат қилиниши таъминлансин.

Туб иқтисодий ислоҳот ўтказиш муносабати билан конференцияда ўртага қўйилган масалаларга алоҳида эътибор берилсин. Республикада туб иқтисодий ислоҳот жуда секин бормоқда, халқ хўжалиги кўп жиҳатдан экстенсив йўлдан ривожланмоқда. Миллий даромадни кўпайтириш ва ресурсларни тежаш, фан-техника ютуқларини жорий этиш планлари бажарилмай қилмоқда. Ғ. Ҳ. Қодиров, И. И. Искандаров ўртоқлар янги иқтисодий механизмни шакллантиришни ниҳоясига етказсинлар. Министрликлар ва корхоналарнинг раҳбарлари билан биргаликда меҳнатга ҳақ тўлашдаги текисчилик қатъий бартараф этилсин. Энг яхши пировард натижалардан одамларнинг манфаатдорлиги кескин кучайтирилсин.

Капитал қурилишдаги аҳвол мураккаблигича қолмоқда. Асосий фондларни ва янги ишлаб чиқариш қувватларини фойдаланишга топшириш плани барбод бўлмоқда. Энг аввало кооператив уй-жой қурилиши ва якка тартибда уй-жой қуришдаги қолоқлик ҳисобига уй-жой программасини бажариш таъминланмаяпти. Қурилиш индустрияси моддий-техника базасининг қолоқлиги ҳам социал ва ишлаб чиқариш программаси амалга оширилишига тўсқинлик қилмоқда.

В. Н. Лобко, Қ. Ҳ. Маҳамадалиев, И. И. Искандаров, Т. Я. Шарипов ўртоқлар 1989—1990 йиллар капитал қурилиш ҳажмини яна бир бор диққат билан ўрганиб чиқиб, айниқса қишлоқда уй-жой ва социал соҳа объектлари қурилишини кўпайтириш, шунингдек қурилиш комплекси моддий-техника базасини жадал ривожлантириш учун маблағ ва маҳаллий ресурсларни ажратишнинг қўшимча имкониятларини қидириб топсинлар.

Уй-жой-коммунал хўжалиги ва шаҳар транспорти ишидаги катта камчиликлар, айниқса иссиқлик ва сув таъминотидаги узилишлар, уй-жойлар ремонти ва уларни техникавий жиҳатдан сақлаш сифати пастлиги, автобуслар, троллейбуслар ва трамвайлар ҳаракати графиклари мунтазам бузилаётганлиги сабабли меҳнаткашларнинг шикоятлари ва эътирозлари давом этмоқда.

Ўртоқ В. Н. Лобкога, шунингдек Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советининг раиси ўртоқ Д. С. Ёдгоровга, область ижроия комитетларининг раисларига, Ўзбекистон ССР уй-жой-коммунал хўжалиги министри ўртоқ В. К. Михайловга, Тошкент шаҳар ижроия комитетининг раиси ўртоқ Ш. Р. Мирсаидовга уй-жой-коммунал хўжалигидаги нуқсонларни шошилинч тарзда бартараф этиб, уни 1988 — 1989 йиллар куз-қиш даврида нормал ишлашига сира кечиктирмай тайёрлашни ташкил этиш топширилсин. Меҳнаткашларнинг коммунал ва транспорт хизматига доир барча хатлари, шикоятлари ва аризалари бир ой ичида кўриб чиқилиб, ана шу тармоқлар ишини тубдан яхшилаш чоралари амалга оширилсин.

Партия комитетлари савдо-сотиқни ва хизмат соҳасини ташкил этиш билан етарлича чуқур ва қатъият билан шуғулланмаяптилар, кўп ҳолларда юзаки иш олиб бормоқдалар. Айрим регионларда етарли турдаги товарларни реализация қилишда ҳамон узилишларга йўл қўйилмоқда. Савдо айрим товарларга бўлган талабнинг ўзгаришига оператив равишда эътибор бера билмайди. Яқинда Тошкентда туз, гугурт, совун харид қилиш васвасаси пайдо бўлганлиги баъзи совет ва хўжалик раҳбарларининг юзага келган муаммолар олдидаги озижликларини намоён қилди.

Республика машинасозлик ва агросаноат комплексларининг, транспорт, алоқа, қурилиш корхоналарининг аҳолига пулли хизматларни ривожлантиришдаги моддий-техника потенциалини шу пайтгача тўла-тўкис ишга туширишга муваффақ бўлинмаяпти. Аҳоли соғлиқни сақлаш хизматларини оқилона нормаларга қараганда 8 баравар, маиший хизматларни 5 баравар, маданият хизматларини 2,4 баравар кам олмоқда. Пойафзал, мураккаб рўзғор техникаси ремонти, химиявий тозалаш хизматлари эришиш қийин бўлган хизматлар бўлиб қолаётир. Буларнинг ҳаммаси қатор-қатор навбатлар пайдо бўлишига, аҳолининг норозилигига сабаб бўлиб келмоқда.

Республикадаги 2 мингдан кўпроқ аҳоли пунктида доимий савдо корхоналари, 1.500 та аҳоли пунктида маиший хизмат объектлари йўқ, ательелар, устахоналар, маиший хизмат қабул пунктларининг учдан бир қисми мослаштирилган биноларда жойлаштирилган. Шунга қарамай маҳкамачилик ёндашувлари сабабли, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари йўл қўйиб беришлари туфайли маиший хизмат объектларини маъмурий идораларга топшириш давом этмоқда.

Ўртоқ В. П. Анишчевга Савдо министрлиги ва «Ўзбекбирлашув» билан биргаликда савдо-сотиқда тартиб ўрнатиш юзасидан кечиктириб бўлмайдиган чоралар кўриш топширилсин. Савдо тармоқларини кенгайтириш имкониятлари кўриб чиқилсин, етарли турдаги товарлар билан савдони узлуксиз таъминлаш ва уларни ўз вақтида келтириб туриш имкониятлари изланcин, етарли турдаги товарларни харид қилиш учун навбатларни тугатишда савдо корхоналарининг меҳнат коллективлари ўртасида зарур ишлар яхши йўлга қўйилсин. Аҳолига хизмат кўрсатишни яхшилаш масалалари партия ва совет органларида кўриб чиқилсин.

М. Ҳ. Холмуҳамедов ва С. У. Султонова ўртоқларга энг аввало соғлиқни сақлаш ва халқ маорифи муассасаларининг социал таъминоти фаолиятини тубдан яхшилашга доир биринчи навбатдаги тадбирлар комплексини кўриб чиқиб амалга ошириш топширилсин. Республикадаги барча умумий таълим мактабларини янги ўқув йилигача тартибга келтириш соҳасидаги ишлар ташкил этилсин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги партия контроли комиссияси ва Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитети комсомол, касаба союз ташкилотлари ҳамда бошқа жамоат ташкилотлари билан биргаликда партиянинг КПСС XXVII съездида ишлаб чиқилган социал сиёсатини амалга ошириш устидан мунтазам назоратни йўлга қўйсинлар. Фонддаги саноат, озиқ-овқат маҳсулотларини тақсимлашда ва уларни реализация қилишда қатъий тартиб таъминланиши учун, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни кенгайтириш, аҳолига маиший, коммунал хизмат ва бошқа хизматлар кўрсатиш юзасидан белгиланган топшириқларнинг бажарилиши учун партия, совет ва хўжалик органлари ҳамда уларнинг раҳбарларига нисбатан шахсий талабчанлик кучайтирилсин.

Ўртоқ В. П. Догонкинга ва область партия комитетларининг биринчи секретарларига бошланғич партия ташкилотлари ҳамда меҳнат коллективларида КПСС Бутуниттифоқ XIX конференцияси делегатларининг фаол ишлашларини авж олдириб, конференция якунларини ва қабул қилинган қарорларни ҳар бир коммунистга, республиканинг бутун аҳолисига етказиш топширилсин. Шу мақсадда йиғилишлар ўтказилсин, конференция делегатларининг меҳнаткашлар билан учрашувлари, суҳбатлари ташкил қилинсин, уларнинг республика ва область газеталари саҳифаларида мақолалари, телевидение ва радио орқали сўзга чиқишлари уюштирилсин.

Ўртоқ М. Ҳ. Холмуҳамедов партия конференцияси материалларини кенг пропаганда қилишни оператив равишда ташкил этсин, бу ишда оммавий ахборот ва пропаганда воситаларидан, лекторлар, агитация-оммавий ишнинг активларидан, жамоат ташкилотларидан, хусусан маданият, адабиёт ва санъат арбобларидан, ижодий союзларнинг аъзоларидан бутун чоралар билан фойдалансин. Конференция ҳужжатларини пропаганда қилиш ҳамда тушунтириш ишлари республика иқтисодий, социал ва сиёсий турмушининг энг муҳим муаммолари билан бевосита боғлаб олиб борилсин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети шуни таъкидлайдики, область партия комитетлари, партия ташкилотлари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, область ижроия комитетлари, совет, давлат органлари, жамоат ташкилотлари йўл-йўриқларни кутиб турмай, ҳозирнинг ўзидаёқ халқ фаровонлигини оширишнинг энг муҳим муаммоларини ҳал этиш, аҳолининг биринчи навбатдаги эҳтиёжларини қондириш билан боғлиқ қарорларни фаол рўёбга чиқара бошлашлари керак.

Партия ташкилотларининг ташкилотчилик ва сиёсий ишлари коммунистларнинг меҳнат ғайратини, ижтимоий-сиёсий активлигини оширишга, уларнинг қайта қуриш учун курашдаги авангардлик ролини кучайтиришга қаратилсин, КПССнинг ҳар бир аъзоси амалда партиянинг сиёсий жангчиси, жамиятни революцион тарзда ўзгартириш борасида белгиланган программани рўёбга чиқаришда омманинг ташкилотчиси бўлишига эришилсин.

Ушбу қарор қандай бажарилаётганлиги Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретариатида ҳар ойда кўриб чиқилсин. Назорат қилиш вазифаси Марказий Комитетнинг иккинчи секретари ўртоқ В. П. Анишчев, ташкилий-партиявий ишлар бўлими ва партия контроли комиссияси зиммасига юклансин.

Ленин номли колхоз пахтакорлари Пискент районида биринчи бўлиб ғўзага тўртинчи ишлов беришни тугалладилар. Хўжаликда ҳамма пайкаллардаги экин агротехника қоидаларига мувофиқ парвариш қилинмоқда. Деҳқонлар бу йил гектаридан пландаги 23 центнер ўрнига 25 центнердан сифатли оқ олтин етиштириш мажбуриятини олишган. Дала ишлари ўзаро социалистик мусобақа асосида йўлга қўйилгани туфайли тез ва соз ўтказилаяпти.

СУРАТЛАРДА: 1. Колхоз правленеси раиси Ўктам Бўриев (ўнгдан), моҳир сувчи Шарофиддин Омонбоев ва механизатор Эшқўзи Ҳайитбоев ғўза ривожини кўздан кечиришмоқда. 2. Ниҳолларга ишлов бериш пайти. 3. Ғўза гули.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ фотолари.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми катта меҳнат муваффақиятларига эришганликлари ҳамда жамоат турмушида фаол қатнашаётганликлари учун қуйидагиларга **«Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ирригатор»** фахрий унвони берди:

Абдураҳмонов Абдулла — Денов район мелиорация ва сув хўжалиги ишлаб чиқариш ремонт-эксплуатация бирлашмасининг сув оқимини тартибга солувчиси.

Олланиёзов Жўлдасбой — «Каракалпакирсовхозстрой» бирлашмаси механизациялаштирилган 19-кўчма колоннасининг экскаватор машинисти.

Бакалов Мемет Сулейманович — Сирдарё область сув хўжалиги ишлаб чиқариш бошқармаси бошлиғининг ўринбосари.

Дятлов Александр Иванович — «Самаркандводстрой» тресви механизациялаштирилган 2-махсус кўчма колоннасининг экскаватор машинисти.

Раззоқов Хурсанд — «Шерабадсовхозводстрой» тресви механизациялаштирилган 1-кўчма колоннасининг скрепер машинисти.

Хребтов Петр Александрович — «Сирдарьярисстрой» тресви механизациялаштирилган 2-кўчма колоннасининг экскаватор машинисти.

Ҳусанов Ёқуб — «Каршистрой» бошқармасига қарашли «Каршимелиоводстрой» тресви қурилишни механизациялаш бошқармасининг монтажчиси.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми сув хўжалиги корхоналари ва ташкилотлари ходимларидан бир гуруҳини республика Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан ҳам мукофотлади.

Ризқ-рўзимиз сарчашмасида

МАСЪУЛИЯТ ҲИССИ

«Ўзларини қишлоқ хўжалигининг билимдони деб ҳисоблайдиган кишилар ҳам учраб туради. Улар буғдой етиштириш кўп куч-ғайрат, ташвиш талаб этмайдиган осон иш деб ўйлайдилар. Ер ҳайдайсан, уруғ сочасану ҳосилни ўриб оласан — вассалом. Ҳаммасини тез ва қойилмақом қилиб ташлаш мумкин. Ғўза, сабзавот — бошқа нарса, ҳар лаҳзада кўз-қулоқ бўлиб турмасанг, кутилган ҳосилни ололмайсан, деб ҳисоблашади ўша билимдонлар. Бундай фикр бирмунча кенг тарқалмагани, баъзи хўжалик, партия, совет ходимлари, агросаноат мутахассислари уни қурол қилиб олишмаганида бу ҳақда гапириб ўтирмаса ҳам бўларди. Шу сабаб донли экинлар учун унумсиз ерлар, ўғит, сув кам ажратиб келинади. Буғдой ўз-ўзидан ўсиб чиқаверади, ҳосил бераверади, деб ўйлашади. Асло ундай эмас! Кимки, шундай фикрда бўлса, катта хато қилади».

Бу сўзларни комсомол-ёшлар оилавий звеносининг раҳбари Иноят Жуманов аччиқ алам билан айтди. У Октябрь районидаги Собир Раҳимов номли совхозда ғаллачилик коллективига биринчи йил бошчилик қилмоқда. Бундай қараганда Иноят аччиқланмаслиги, балки хурсанд бўлиши керак. Биринчи мавсумдаёқ эришилган натижани кўринг: 57 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 42 центнердан ҳосил. Ёш ғаллакорлар давлатга 130 тонна дон топширдилар, совхознинг ички эҳтиёжлари учун эса 109 тонна қолдирилди.

Айни пайтда қўлни кўксимизга қўйиб айтишимиз керакки, ёш звено бошлиғи ҳақ: бизда дончиликка ҳамон муносиб даражада эътибор берилмаяпти. Мисол излаб узоққа боришнинг ҳожати йўқ. Мана шу совхозда ўтган йили обҳаво деҳқончилик учун қулай келганига қарамай давлат плани бор-йўғи эллик процент бажарилди. Бинобарин, уруғлик ҳам, сув ҳам, ёнилғи ҳам ҳозиргига қараганда анча кўп сарфланганди. Сабаби нимада?

— Гап шундаки, — дейди Собир Раҳимов номли совхоз директори Тошпўлат Эргашев, — бизда ғаллачилик шу пайтга қадар эгасиз соҳа бўлиб келди. Пахтачилик бригадаларига бошоқли экинлар экиш юзасидан план бериб қўйилар, улар ҳам қўшимча вазифа деб билиб шунчаки дон етиштирардилар. Асосий эътибор ғўзага қаратиларди. Маблағ ҳам кўпроқ унга сарфланарди. Ўтган йили биз дон бўйича планни шармандаларча барбод этганимиздан кейин ўпирилишдан чиқиши учун қатъий чоралар кўрмасак бўлмаслигини тушуниб етдик.

Айтиш керакки, Октябрь районида пахтачиликда меҳнатни ташкил этишнинг пудрат усули кенг тарқалган. Собир Раҳимов номли совхозда ғаллачиликни ҳам ихтисослашган коллектив қўлига топширишга қарор қилинди. Пудратда ишлаб буғдой етиштиришга тўрт кишидан иборат Жумановлар оиласи бел боғлади. Иноятнинг ўзи, отаси, хотини, укаси деҳқончилик қилишди. Уларга иккита тажрибали механизатор Худойберди Зокиров ва Абдусалом Турдибоевни беришди. Аслини олганда бу йигитларнинг доимий иш жойи— марказий ремонт устахонаси. Бири — юқори малакали пайвандловчи, иккинчиси — темирчи. Техникани созлаш ҳамда пахта йиғим-терими пайтида ўз соҳалари бўйича ишлашади, ғалла экиш, ўриб олиш мавсумида эса тракторчи, комбайнчи сифатида кўрасиз уларни.

Йигитлар бу йил ҳам ғаллада банд бўлишди. Фақат бир нарсани аниқ билишарди — иш ҳақлари пировард натижага, яъни кўтарилган хирмонга боғлиқ қилиб қўйилганди. Бинобарин, буни звенонинг ҳамма аъзолари ҳам яхши тушунишарди. Шунинг учун бўлса керак, ишга чақириш, текшириб туриш, «ишлов бериш»га мутлақо ҳожат қолмади. Ҳар ким виждонан меҳнат қилди. Ер сифатли ҳайдалди, яхшилаб ўғитланди, коллектив аъзоларининг ҳаммасига иш етиб ортди. Дала ёввойи ўтлардан мунтазам тозалаб турилди, кунлар исиб кетганида эса майсалар сувга қондирилди. Шунда маҳорат иш бериб қолди. Исмат ака Жуманов — тажрибали сувчи, шу соҳада кўп йиллик меҳнат қилиб суяги қотган. Сўнгра экинга иккинчи бор оби ҳаёт таралди.

Мана! ниҳоят, ҳосил пишиб етилди. Худойберди ва Абдусалом звено бошлиғи билан биргаликда комбайнларни ўримга пухта шайладилар, совхоз раҳбарларига учрашиб, автомашиналар иш графигини келишиб олдилар, уларнинг дон ташишга тайёрлигини текширувдан ўтказдилар. Хуллас, ғалла ўримини тез ва соз ниҳоясига етказиш учун ҳамма чоралар кўзда тутилди.

Совхозда ғалла ўримини бундай ташкил этишни, тез суръатни илгари ҳеч кўришмаганди. Ҳамма жон-жаҳди билан меҳнат қилди, чунки кечикилган ҳар бир кун ҳосилни бой бериш билан баробарлигини, бошоқ пишиб етилганидан кейин дон сочиб юбориши мумкинлигини улар яхши тушунишарди. Бунинг устига иссиқ шамол бу ерларда тез-тез кўтарилиб туради. Коллектив беш ярим кун деганда ўримни муваффақият билан ниҳоясига етказди. Бу хўжалик учун рекорд эди.

Фақат ўримда юксак суръатга эришиб қолингани йўқ. Умуман, меҳнат натижалари рекордли бўлди. Совхоз тарихида биринчи маротаба ғаллачилик фойда келтирди. Буғдой етиштирган деҳқонлар яхши даромад қилдилар. Иноят Жуманов звеноси планга қўшимча ва сифатли дон топширгани учун ҳам тўланадиган ҳақни ҳисобга олганда тўққиз минг сўмга яқин пул олади. Буғдойдан бўшаган ерларга беда экилади. Демак, звено аъзоларининг йиллик даромади яна ҳам кўпаяди.

— Меҳнатимиз натижалари, —дейди звено бошлиғи И. Жуманов, — Михаил Сергеевич Горбачевнинг Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида қилган докладида ижара пудрати ҳақида чиқарилган хулосаларни тасдиқлаб турибди. Мана ўша сатрлар: «Нисбатан қисқа муддатларда ҳосилдорликни ва чорва маҳсулдорлигини тез ошириш, меҳнат унумдорлигини анча кўтариш, нобудгарчиликни камайтириш ва яхши сифатли маҳсулотлар бериш мумкинлигини ижарачи ва пудратчи коллективлар ишининг якунлари исботлади... Ҳамма нарса биз одамларни қандай қизиқтиришимизга, ижарачи ва пудратчи коллективлар ишини йўлга қўйишимизга, қишлоқ меҳнатчиларини бу жараёнга нақадар кенг жалб этишимизга, деҳқонни ернинг ҳақиқий хўжайинига айлантиришимизга боғлиқ». Масалан, биз учун эндиликда ташвиқот олиб бориш, янги усул афзалликларини тушунтириш шарт эмас. Пудратда ишлаш қандай натижалар беришини амалда кўрдик. Гап меҳнат қилиб топилган мумайгина пулда эмас, энг муҳими — топширилган иш учун чуқур масъулият ҳисси пайдо бўлди. Эндиликда қачон экиш, суғориш ёки ўриб йиғиб олиш ҳақида юқоридан кўрсатма берилмайди, балки ўз билгимизча амалга оширамиз. Кошкийди ҳамма соҳада ҳам шундай бўлса! Одам ўзи учун, қилаётган ишлари учун жавоб бериши керак.

Ҳозир звено далаларини шудгорлашга киришилди. Механизаторлар бу ишни қисқа муддат ичида тугаллаш учун шошилмоқдалар. Чунки ер тобига келгач, беда экилади.

С. КУМАНИКИН,
Н. КОПЕЙКИС,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбирлари

ИШОНЧИМИЗ ЯНАДА ОРТДИ

СУҲБАТДОШЛАРИМИЗ: партия ходими, чорвадор, пахтакор

Қайта қуриш ва ошкораликнинг чинакам тимсолига айланиб қолган Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси демократия намойиши ҳамда ошкора суҳбат борасида мислсиз даражага кўтарилди. Эътибор қилинг: конференция кундалиги кўрсатувида лаҳзалик интервью берган делегатлар ҳам телеэкранни анжуман минбаридан кам кўришмади.

Ушбу сатрларнинг муаллифлари редакциянинг жанговар топшириғига биноан конференцияни бевосита дала шийпонларида, чорвачилик фермаларида кузатишди. Уша кунлари қайта қуриш тақдирини ҳал қилувчи қадоқ қўлли меҳнат аҳли қуршовида эдик. Шундай дақиқаларда партиямиз бошлаган йўлнинг нақадар тўғри эканлигига дил-дилдан ишонч ҳосил қилдик.

ҚАЙТА ҚУРИШ НАФАСИ ҲАММА ЕРДА:

РАЙКОМДА

— Бу сафар делегатлар ростакамига, тўла маънода ишлашди, — дейди Чортоқ район партия комитети биринчи секретари Ҳакимжон Умрзоқов бизга ўз таассуротларини баён этаркан. — Илгари бунақа йиғинларда биринчи раҳбар шаънига ҳамду санолар, баландпарвоз иборалар устунлик қиларди. Йўқ, энди ундай эскирган усуллар билан узоққа бориб бўлмаслигини ҳамма тушуниб етди. Конференция қатнашчилари зиммасида оламшумул масала — мамлакатимизнинг қайта қуриш соҳасидаги келгуси йўлини ишлаб чиқиш вазифаси турарди. Бунинг учун КПССнинг мавқеига холислик ва вазминлик билан баҳо бериш, ҳозирги аҳволимизни аниқлаб олиш зарур эди. Ҳа, буларнинг ҳаммаси бўлди. Конференция қабул қилган қарорларга бир коммунист сифатида бутун вужудим билан қўшиламан.

Конференциянинг руҳи ҳамон қалбларимизни чулғаганлигича турибди. Унинг очилишини бевосита телеэкран орқали кўрдик ва эшитдик. Кейинчалик газеталарда босилган докладни қўлга қалам олиб, муҳим жойларига белги қўймоқчи эдим: деярли барча сатрлар тагига чизиб чиқибман. Музокараларнинг бу қадар қизғин ўтишини, очиғи, баъзилар хаёлга ҳам келтиришмаганди. Фикрларнинг бир жойдан чиқиши, баъзан эса мутлақо тескари қутбдан жой олиши, туйқусдан ташланган луқмалар, делегатлар талабига биноан минбарга кўтарилишлар — эҳ-ҳе кўпдан буён бунақа ошкора сўзлашувга гувоҳ бўлмагандик. «Ҳақиқат баҳсда туғилади» деган ҳикмат анжуманга жуда-жуда мос келди.

Районимизда ҳам қайта қуриш йўлида анчагина ишлар амалга оширилмоқда. Фикримни ифодали қилиб айтай: қайта қуриш деган кемамизнинг елканига конференция дадил шамол билан таъсир қилди, шу тариқа олға силжишимиз суръати зўрайди. Шу кунларда қайси меҳнат коллективига бормай, ҳамма жойда конференцияда айтилган фикрлар маъқулланаётганининг гувоҳи бўлаяпман. Одамларимиз эртанги кунга комил ишонч билан қарашаяпти. Бундай кайфиятда эса гап кўп.

Райком пленумларига тайёргарликни қай тарзда йўлга қўяётганимиз янгича ишлашнинг яққол ифодасидир. Илгари кун тартибига қўйилаётган масалани ҳозирлашда асосан район партия комитетининг масъул ходимлари, нари борса фаоллари иштирок этишар, пленумда қандай сўз юритилиши деярли «сир» сақланарди. Энди-чи? Мутлақо бошқача манзара. Энг аввало доклад тексти район газетасида бир неча кун олдин эълон қилинади, у ҳақда истаган киши ўз муносабатини хоҳ ёзма, хоҳ оғзаки билдириши мумкин. Бу билан амалда ҳар бир чортоқлик пленумнинг ўтишига таъсир кўрсатиш имконияти яратилади. Шу йил ўтказилган пленумларимиздан бири арафасида доклад 15 жойда муҳокама қилинди, уларда 136 киши сўзга чиқди. Булар кимлар дейсизми: партия фаоллари билан бир қаторда ўзини қайта қуриш ишига бевосита дахлдор деб билган партиясизлар. Ҳа, бундан беш — олти йил муқаддам партия билети йўқ одамнинг пленум докладини муҳокама этишини тасаввур қилиб кўринг. Эндиликда партиясизлар коммунистлар фаолиятига баҳо беришаяптики, бу моҳият-эътиборига кўра КПССга халқнинг, жамиятнинг муносабатидир.

Шундай муҳокамаларда билдирилган фикрлардан бир-иккита мисол келтираман: Чортоқ тикув-трикотаж фабрикасидан О. Қосимов шундай мулоҳаза айтган: «Райком бюроси аъзолари М. Истамқулова (халқ депутатлари Чортоқ шаҳар Совети ижроия комитети раиси) ва О. Абдураҳимова (район партия комитети секретари) ўртоқлар ёшларнинг бўш вақтини ташкил этишда яхши ишламаяптилар», «Октябрь» колхозидан А. Қувваталиев фикрини шундай изҳор этган: «Район Совети ижроия комитети раиси ўринбосарлари С. Болтабоева ва Н. Аҳмаджонов савдога етарли раҳбарлик қилмаяптилар. Натижада магазинларда буюмлар сунъий равишда ноёблашиб қолаяпти. Акс ҳолда бозорга харидоргир моллар қаердан келади». Ҳар иккала мулоҳаза юзасидан амалий чоралар кўрилди. Лекин мен газетхонлар эътиборини бир нарсага қаратмоқчи эдим: пленум докладини муҳокама қилувчилар умумий танқид билан чегараланишмаяпти, балки масъул шахсларни аниқ мўлжалга олишаяпти.

Эндиликда халқнинг ўз-ўзини бошқариши тобора кенгроқ намоён бўлмоқда. Бир мисол. Район маиший хизмат кўрсатиш комбинатига Абдураим Низомов бошчилик қиларди. Унинг лоқайдлиги ва масъулиятсизлиги туфайли тармоқда ишлар ўлда-жўлда аҳволга тушди. Район партия комитетига комбинат ишчиларидан бир неча киши мурожаат қилди: биз Наманган область сут хўжалиги идорасида бош инженерлик қилаётган Аълохон Бойдадаевни раҳбарликка сўраймиз, ўзи партиясиз бўлса ҳам ҳалол, ростгўй ходим, дейишди. Шу тариқа коллектив иродасига кўра бу ўртоқ комбинатга етакчилик қилаяпти, корхонада ишлар юришиб кетди.

Михаил Сергеевич конференция минбаридан туриб кейинги икки-уч йил мобайнида ўзимиз йўл қўйган камчиликларни ҳам рўй-рост тан олиб айтишимиз керак, деганди. Дарвоқе, ҳақиқатнинг кўзига тик қарашимиз лозим. Шу ҳақда ўйлар эканман, кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйишда йўл қўйган хатоларимиз кўз олдимда намоён бўлади. Муҳаммаджон Раҳмонов РАПО кенгаши раиси, райком бюро аъзоси эди. Уни «Комсомолобод» совхозига директорликка қўйдик. Афсуски, адашган эканмиз. Биз ишонч билдирган кадр қўшиб ёзиш йўлидан кетди. Албатта, бундай кўнгилсиз ҳолатлар учраб туради. Лекин улар қанча оз бўлса шунча яхши.

ПАРТКОМДА

— Яқин йилларда ҳам хўжалигимиз чорвачилиги районда ўтказиладиган турли йиғилишларда танқид тиғининг асосий нишонига айланиб қолганди, — дейди Навоий номли колхоз бош зоотехниги Сиддиқжон Усубжонов. — Йўқ, энди «қолоқ» деган тамғадан қутулдик. Неча-неча вақтлардан буён зарардан боши чиқмаган соҳа ниҳоят фойдадан оғиз очаяпти.

Хўш, кейинги пайтларда мўъжиза рўй бердими? Аслида янгича шароитга ўтиб ишлашни мўъжаза деб атасак асло муболаға бўлмайди. Мен ишимизни олға силжитишга сабаб бўлган атиги иккита омил ҳақида сўз юритаман. Биринчиси — фермада оилавий пудратни жорий этиш, иккинчиси эса хўжалик юмушларига ҳуда-беҳуда аралашавермаслик. Ҳозир мамлакатимизда туб бурилиш босқичини чинакам инқилобга қиёс қилишаяпти. Мен юқоридаги икки омилни ҳақиқий мўъжизага ўхшатгим келади.

Колхозимизда 290 нафар КПСС аъзоси бор. Партия комитетига 13 коммунист сайлаб қўйилган. Мен улардан бириман. Ўз ишимизга танқидий нуқтаи назардан баҳо бериб, жорий ва истиқбол уфқларни белгилаб олаяпмиз. Фикрлар тортишуви, энг доно ечимни топиш борасида олий намуна бўлган Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси ҳаммамизнинг нигоҳимизни тиниқлаштириб юборди. Ҳали ҳеч қачон мамлакат коммунистлари шу даражада зўр манфаатдорлик билан сўз юритмагандилар. Конференция аҳли етти ўлчаб бир кесиш йўлидан борди. Ҳар оқшом тунги ўн икки бўлишини—Марказий телевидение «Время» ахборот программаси бошланишини сабрсизлик билан кутдик. Гўё ўзимизни конференция залидагидек ҳис қилдик.

Докладда амалий ишимизнинг бутун программаси белгилаб берилди. Буни қаранг, нақадар содда ва тушунарли сўзлар: «...ислоҳот деярли ҳар бир меҳнаткашнинг шахсий манфаатларига чуқур дахл қилмаса, унинг жонажон иши бўлиб қолмаса, бундай ислоҳот ишга тушмайди, биз умид боғлаётган натижаларни бермайди». Амалга ошираётган ишларимиз баайни шу фикрни ҳисобга олган. Оилавий пудрат, гапнинг очиғи, ҳам шахсий, ҳам умумий манфаатларни уйғунлаштириб юборадиган шакл экан. Ҳа, илгари мол боққанлар жонивор сонига қараб ҳақ олишарди. Энди эса янгича шароитда пировард натижага қараб ҳақ ёзилади. Партия комитети таркибида мен ва сигирсоғар Санобар Абдуллаева иккаламиз чорвачилик манфаатларини «ҳимоя қиламиз». Ўрни келганда хўжалик коммунистлари чорванинг аҳволи учун биз иккаламиздан талаб қилишади. Шу боисдан ҳам зиммамизда қандай масъулият турганлигини аниқ ҳис этамиз.

Мамлакат коммунистларининг анжуманида биз «қурол» сифатида бисотимизга кирадиган муҳим масалалар тилга олинди. Биргина маҳсулот миқдорини кўпайтириш резерви ҳақидаги гапни олайлик. Қаранг: етиштирилган маҳсулотни рисоладагидек йиғиштириш, ўз вақтида ташиш, сақлаш, қайта ишлаш ва истеъмолга чиқариш ҳисобига пировард натижани 20—30 процентга яхшилаш мумкин экан. Ҳеч қандай қўшимча маҳсулот етиштирмай туриб! Бу занжирли жараёнда ортиқча ғайри табиий нарса талаб қилинаётгани йўқ. Фақат ўз вақтида, етарли маромда ишланса кифоя. Менингча, қайта қуриш худди шунинг ўзи.

Мана мен фермамизда етиштириладиган сутнинг йўли ҳақида қисқа гапириб берай. Бизда сигирларни соғиш азонда— соат 5 да бошланади. Бунинг учун сигирсоғарларимиз айни ширин уйқудан воз кечиб, соат тўрт яримда йўлга тушадилар. Соат етти яримда соғим тугалланади. Бир соат фермада ҳисобчи томонидан қабул ўтказилади. Сут ташийдиган машина Кушандаги сут қабул қилиш пунктига етиб борганда соат тўққизу чорак бўлади. Бу ерда яна сут сифати анализ қилинади. Шу аснода, саҳарги ташвишларимиз чиппакка чиқиши мумкин. Ишонасизми: қабул пункти ходимлари бизга манфаатдорлик билан ёндошмайдилар. Гўё хўжаликлар уларга ташвиш туғдираётгандай. Фараз қилинг, айни сут қабул қилиш пайтида электр токи узилди. Фермадан борганларнинг жони ҳалак: сут ачиб қолиши мумкин. Энди қабулчиларнинг кайфиятига назар ташланг: уларнинг парвойи палак. Йўқ, бу аҳвол билан асло муроса қилиб бўлмайди. Ахир бир литр сут учун сигирнинг 500 литр қони елиндан айланиб ўтиши керак! Лоақал сигирсоғарларнинг тонгги ташвишлари ҳаққи сал жон куйдиришса бўлмайдими?! Мана маҳсулот дастурхонга етгунча қай ҳолатда «тўкилиб» қолаяпти. Энди бундай ҳолларда қаттиқ турамиз. Манфаатларимизни ҳимоя қилишда энг салмоқли «тош» — конференция материаллари. Ким бу йўлга тўғаноқ бўлса, қайта қуриш ғаними ҳисобланади.

Конференция кунлари кўнглимдан ўтган баъзи гапларни айтмоқчиман. Қишлоқ хўжалигини жадал ривожлантиришда интенсив усуллар алоҳида ўрин тутиши муҳим эканлигини исботлашга ҳожат йўқ. Лекин бу йўлга ўтишда жиддий ҳарарат кўзга ташланмаяпти. «Қайта қуриш, қайта қуриш» деймиз, лекин техника воситаларини янгиламай туриб қандай қилиб ишни қайта қуриш мумкин? Баъзида ўйлаб қоламан: космосни ўзлаштирдик, атомни жиловладик, лекин шитобли асрда она еримизда ишлатаётган техниканинг ҳоли ночор. Мана ғалла ўриш комбайнини олинг. Биз уни йил мобайнида атиги икки ой ишлатамиз, қолган ўн ойда бекор тураверади. Қани энди комбайннинг иш органларини қайта жиҳозлаш эвазига ундан маккажўхори, беда ўрим-йиғимида ҳам фойдаланилса.

Яна бир гап. Раҳбарларнинг халққа яқинлашувида ҳалиям «бўшлиқ» мавжуд. Бизни райондаги йиғилишларга чақириб қолишади. Тўғри, бундай мажлислар ҳам керак. Лекин шуларнинг баъзиларини бевосита хўжаликда — омманинг қайноқ нуқталарида ҳал этса бўлмасмикан?! Йўқ, айрим раҳбарларимиз ҳамон ўзларини алоҳида тоифага мансубдек тутмоқдалар. Халқ эса содда, самимий сўзлашувга ташна.

ЦЕХ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИДА

ТОБОРА ЯҚҚОЛ ҲИС ЭТИЛМОҚДА

— Мен бошчилик қилаётган 8-бригадада тўрт коммунист бор, қўшни 7-бригададан яна бир КПСС аъзоси қўшилиб цех партия ташкилотига уюшганмиз, — деб сўз бошлади «Октябрь» колхози пахтачилик бригадаси бошлиғи, Меҳнат Қизил Байроқ ва «Ҳурмат белгиси» орденлари соҳиби Худойберди Мажнунов. — Биз конференция ҳақидаги хабарларни далада, пайкал ичида радио орқали тинглаб бордик. Ҳа, ҳеч қачон партиямиз анжуманларига бу қадар зўр қизиқиш кузатилмаганди.

Бизга нимаси маъқул дейсизми? Ҳаммаси. Фикрларнинг дангаллиги, ошкоралиги. Мен кейинги пайтларда деҳқоннинг ишига ҳуда-беҳуда аралашавериш қораланишига жон-дилим билан қўшиламан. Тўғри, биз ҳам ёрдам ва эътиборга муҳтожмиз. Лекин билиб-билмай ишимизга ҳалақит беришлари, очиғи, жонимизга тегади. Ўзингиз ўйланг: деҳқон ўзи ишлаётган ернинг нафас олишини, экиннинг «томир уришини» ҳаммадан кўра яхшироқ билади-ку?! Лекин яқин вақтларда ҳам бригадамизга турли-туман «комиссиялар» келиб «ундоқ қилинг, бундоқ қилинг» деганлари ортиқча. Бир йили шундай бўлди: район алоқа идорасида ишлайдиган ходим вакил бўлиб келди ва «Худойберди ака, экинга тезда сув қуйинг», деб буйруқ берди. Мен айтганини қилмадим. Ҳали сувга икки-уч кун бор эди. Ахир мўлжалимиз бор-да. Ўшанда район вакилининг гапига қараб сув берсак ғўза ғовлаб кетиши турган гап эди. Лекин ҳамма бригадирлар ҳам маъмурий-буйруқбозлик усулига бирдай қарши чиқа олишларига кафолат борми? Пахтакор ишига ортиқча аралашувнинг яна бир хавфли томони шуки, деҳқон бечора кўрсатмага ўрганиб қолади. Бу эса мустақиллик ва ташаббускорликнинг кушандаси.

Яхшиям бригада пудрати жорий этилдию юқоридаги комиссиялар ўз-ўзидан йўқолиб кетишди. Колхоз правлениеси билан пухта шартнома имзолаганмиз. Унга кўра маъмурият бизни техника, ёқилғи, ўғит, сув билан таъминлаши, бригада эса 255 минг сўмлик маҳсулот етказиб бериши керак. Ҳа, колхоз правлениеси биздан ваъдадаги ҳосилни талаб қилаверсин. Уни қандай етиштиришни ўзимиз яхши биламиз.

Конференция материалларига ҳали кўп мурожаат қиламиз. Коммунист деган улуғ ва шарафли номни оқлаш, покиза сақлаш цех партия ташкилотида ҳисобда турган партия аъзоларининг дил муддаоси. Мамлакатимиз узра қайта қуриш ишининг авж олаётганидан хурсандмиз. Айни пайтда ишга янгича муносабатда бўлишни Москвадан ёки Тошкентдан олиб келмаймиз, балки ўзимиз яратамиз. Ана шундагина ҳеч ким бизга қайта қуриш етиб келгани йўқ, деёлмайди.

Партия ходими, чорвадор ва пахтакорнинг дил сўзларини тинглар эканмиз, тўрт кун давом этган Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси одамларимизнинг нуқтаи-назарига қанчалар дадиллик ва аниқлик бағишлаганини дилдан ҳис қилдик. Ҳа, конференция ҳаммамизни улғайтиргандай. Улкан анжуман таассуротлари дилимизда ўчмас муҳр қолдирди. Жуда қисқа муддатда, ҳозиржавоблик билан унинг руҳини кўнглимизга жо этдик. Лекин конференция материалларининг мағзини чақиш, чуқурроқ ҳис этиш ҳали олдинда.

К. РАҲИМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг жамоатчи мухбири.

Ш. ЖАББОРОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Гагарин районидаги Абдулла Набиев номли совхоз боғларида олма ғарқ пишди. Бу ерда ҳар куни 2,5—3 тонна витаминли неъмат терилиб, Термиз меҳнаткашларига тортиқ этилмоқда.

СУРАТДА: олма териш пайти.

И. ХЎЖАЕВ фотоси.
(ЎзТАГ).

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

ЮЖНО-САХАЛИНСК. «Сахалинморнефтегаз» ишлаб чиқариш бирлашмасининг Л. Скнарин бошлиқ бригадаси 5 километрдан зиёд чуқурликка «назар» ташлади. Бу рекорд кўрсаткичдир. Сахалиндаги нефть қазиб чиқаришнинг бутун тарихида ҳали ҳеч ким бундай чуқур қудуқ қазимаган эди. Бу коллектив яна бир муҳим марранн эгаллади. Унинг меҳнат календарида ҳозир август ойи план муддатларидан илгарилаб кетиб, юқори сифатли меҳнат қилиш — орол табиий қазилма разведкачиларининг ҳозирги суръати ана шундайдир.

* * *

ТУЛА. Тула областида областъ қишлоқ хўжалик тажриба станцияси асосида «Прогресс» илмий-ишлаб чиқариш системаси яратилди. Бу системага кооператив асосларда 34 та хўжалик кирди. Система ходимларининг вазифасига мутахассисларнинг илмий методик ва ташкилий раҳбарлиги остида сара уруғлар яратиш, дон ўсимликлари, кўп йиллик ўтлар, маккажўхори ва рапс уруғчилиги киради. Бу хўжаликларда илмий ишланмаларни жорий этишни тезлаштириш имконини беради. Ҳамкорлик янада мустаҳкам бўлиши учун жорий этиш бригадалари ташкил этилган бўлиб, улар янги технология лойиҳа асосида жорий этилгунга қадар колхозлар ва совхозларда иш олиб боради.

* * *

МОНЧЕГОРСК (Мурманск области). «Североникель» комбинати сульфат кислота цехини реконструкция қилиш атроф муҳитини соғломлаштириш, қўшимча хом ашё олиш имконини беради. Коллектив бу муҳим ишни хўжалик усули билан бажармоқда. У ниҳоясига етказилиши билан (бу иш шу йилнинг кузига мўлжалланган) бу ерда сульфат кислота ишлаб чиқариш учун паст концентрациядаги газ чиқитлари қўлланиладиган бўлади. Ҳозирги мавжуд асбоб-ускуналар улардан фойдаланиш имконини бермайди, шунинг учун улар атмосферага чиқариб ташланади. Янги технология комплекси корхона хом ашё ресурсларини кўпайтириш, металлурглар шаҳри ҳавосини тозароқ қилиш имконини беради.

* * *

АЧИНСК (Красноярск ўлкаси). Шаҳар магазинларида «ХХРда тайёрланган» деган маркали ранг-баранг товарлар пайдо бўлди. Бу шаҳардаги энг йирик корхона — Ачинск алюминий оксиди ишлаб чиқарувчи комбинатнинг Хитойдаги ўз шериклари билан ўзаро манфаатли ҳамкорлиги натижасидир. Қўшни мамлакатдан келтирилган буюмлар комбинат маҳсулотига айирбошлашда икки томонлама фойдали бўлиши учун ҳам Сибирга жўнатилди. Ҳозир навбатдаги шартнома тузишга тайёргарлик кўрилмоқда.

* * *

ДУШАНБЕ. Тожикистон пойтахти политехника институти ўқитувчилари Кобул политехника институти студентлари учун автомобиллардан фойдаланишга оид иккита дарслик тайёрладилар. Қўлёзмалар Афғонистон нашриётларидан бирига топширилди. Нашриёт бу китобларни дарий тилида босиб чиқаради. Кейинги йилларда афғонистонлик ёшлардан 140 киши Душанбе институти дипломларини олди. Олий ўқув юрти бу йилдан бошлаб афғон тингловчиларини аспирантурага қабул қила бошлади.

(ТАСС).

Косон районидаги Свердлов номли чўчқачилик совхози анча йилдан буён зарар келтирарди. Масалан 1983 йилда хўжалик давлатдан жуда катта қарз бўлиб қолди. Бу ерда деярли ҳар йили директор алмашар, лекин уларнинг бирортаси ҳам аҳволни тузатолмасди. 1984 йилда совхозга раҳбарликни Тожи Султонов қўлга олгач ўзгаришлар сезила бошлади. У комплексда ишни сменали йўлга қўйди, ходимларни янгилади, озуқа экинлари ўстириш учун янги ер ажратилди. Бунинг натижасида ўтган йили хўжалик 87 минг сўм соф даромад олди. Ҳозир совхозда 17 минг чўчқа боқилмоқда. Бу ерда наслли молларни кўпайтириш яхши йўлга қўйилган.

СУРАТДА: бригада бошлиғи Тоғай Назаров ва чўчқабоқар оператор Дилфуза Қурбонова.

Ш. ШАРОПОВ фотоси.
(ЎзТАГ).

ФАН БИЛАН АГРОСАНОАТ ИТТИФОҚИ

АЭРОФОТОСЪЕМКА ВА ПАХТА ДАЛАСИ

КПСС Марказий Комитетинг Ўзбекистон ССР, Тожикистон ССР ва Туркманистон ССРда агросаноат комплексининг имкониятларидан қониқарсиз фойдаланилаётганлиги тўғрисидаги қарорида суғориладиган ерлар самарадорлигини тубдан яхшилаш программасини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш зарурлиги кўрсатилган эди.

Суғориладиган ерларнинг ҳолати тўғрисида, уларнинг шўрланиши, ботқоқланиши, шамол ва сув эрозиясига учраши, бегона ўтлар билан ифлосланганлиги, тупроқдаги ўғит миқдори, алмашлаб экиш меъёри, дренажларнинг ишлаши ва бошқа шу каби тупроқ унумдорлигига таъсир кўрсатувчи омиллар тўғрисида маълумотларга эга бўлиш, шубҳасиз биринчи навбатдаги вазифадир. Фақат шундан кейингина ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ва самарали фойдаланиш юзасидан асосли тадбирлар белгилаш мумкин. Шунинг учун ҳам суғориладиган ерларнинг аҳволи тўғрисида аниқ ва оператив маълумотлар олишга имкон берадиган ягона система яратиш зарур деб топилди.

Республикада суғориладиган ерларнинг паспорт маълумотларини тўплаш ишлари бошлаб юборилди. Буларни Ўрта Осиё ирригация илмий тадқиқот институти илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси олиб бораяпти. Дастлабки ишлар хўжалик ҳисобида Жиззах чўлидаги пахтакор хўжаликлардан бошланди. Совхозлар харажатларни тўлаб, дала паспортини оладилар. Унда даланинг аҳволи, қанчалик ишлов берилганлиги, алмашлаб экиш схемаси, ҳосилдорлиги, тупроқ картаси, гумус ва озуқа моддалар миқдори, шўрланганлиги, бегона ўтлар босганлиги, коллектор-дренаж тармоқларининг аҳволи кўрсатилади.

Паспорт ҳар йили тўлдириб борилади ва хўжаликда сақланади. Бу ҳужжатдан мақсад — муайян даврда даланинг аҳволи тўғрисида маълумотларни қайд этиш, хўжаликда ўтказиладиган тадбирларни (ўғит солиш, шўр ювиш ва ҳоказо) акс эттириш, бир йилдан кейин такрор текшириш вақтида даладаги ўзгаришларни аниқлашдан иборат.

Агар паспортдаги дастлабки маълумотлар аниқ бўлмаса, шундан кейин олиб бориладиган ишларга сарфланадиган харажатлар ўзини оқламайди. Дала паспорти эса суғориладиган ерлардан фойдаланишни яхшилаш юзасидан ўтказиладиган тадбирларнинг самарадорлигини аниқ ва тўғри акс эттирувчи ҳужжат бўла олмайди. У ҳолда далага паспорт ёзишнинг ҳам ҳеч қандай маъноси қолмайди. Бунга эса сира йўл қўйиб бўлмайди, чунки далага паспорт ёзиш Ўрта Осиёнинг барча суғориладиган ерларида қисқа муддат ичида жорий қилиниши керак.

Аммо ҳозир Ўрта Осиё ирригация илмий тадқиқот институтининг дала паспорти учун маълумотларни тўплаш усули даланинг аҳволи, хусусан, тупроқнинг шўрланиши, ўғит билан таъминланганлиги тўғрисида кўпинча аниқ маълумотлар олишга имкон бермайди. Чунки бир даланинг ўзида, айниқса, шўрланишга мойил далаларда ёки тупроқ қатламлари турлича бўлган далаларда тупроқ шароитлари турли хил, булар одатда паспорт маълумотлари тўплашда ҳисобга олинмайди. Тупроқ ҳақида паспортга ёзиладиган маълумотлар ва бошқа тафсилотларни одатдагича ерда туриб аниқлаш усуллари жуда мураккаб ва анча қимматга тушади. Буни фақат аэрофотосъемка воситасида амалга ошириш мумкин. У суғориладиган экин майдонлари тупроғининг ҳолатини тўғри ва аниқ акс эттиради, шу ерлар мелиоратив ҳолатининг асосий кўрсаткичи ҳисобланади.

Аэрофото суратларида пахта далаларининг ҳолати акс эттирилади ва бу қатъий ҳужжат бўлиб қолади. Шунинг учун биз уларни экиннинг ҳолатини аниқ ва тўғри акс эттирувчи ҳужжат сифатида дала паспорти маълумотларига албатта қўшиб қўйилиши зарур деб ҳисоблаймиз. Тупроқ шароити, шўрхоклиги ва шулар тўғрисидаги барча паспорт карталари суратлар асосида тузилиб чиқилиши, шўрланиш, гумус миқдори каби тупроқнинг хусусиятлари тўғрисидаги тафсилотлар эса фототасвирлар асосида аниқланиши ва суратда акс эттирилиши керак.

Шундай қилиб, аэрофотосъемкалар тупроқнинг ҳолати тўғрисида ерда маълумотлар тўплашни бекор қилмайди, балки маълумотларнинг аниқ ва тўғри бўлишини таъминлайди, муҳим қўшимчалар киритади. Дала паспортини ёзиш учун ана шу хилда маълумотлар олингандагина, унинг аҳволи тўғрисида бир, икки ва ўн йилдан кейин маълумот тўпланганда ҳам суғориладиган ерларнинг ҳолати ўзгариши ёки ўзгармай қолиши ҳақида тўғри хулоса чиқариш мумкин. Айни вақтда ҳар йили паспорт ҳужжатларини тўлдиришда экинлар ҳолатини акс эттирувчи суратлар паспортга қўшиб қўйилиши керак.

В. В. Докучаев номли тупроқшунослик институти ходимлари аэрофотосъемкаларга бўлган талабларни аниқлаб чиқдилар. Бу талабларда ғўзанинг аҳволи, тупроқнинг бир метр қатлами миқдори ва зах босиши тўғрисида кўп маълумотлар олиш кўзда тутилади. Бу суратлар август охири — сентябрь бошларида, охирги суғоришдан кейин, ғўза баргини тўктиришдан олдин олиниши керак. Суратлар 1:10000 масштабда бўлиши, 2—5 марта катталаштирилиши мумкин. Шунингдек қоқаола рангда, панхроматик ёки кўп зонали бўлиши мумкин. Инфрақизил зона далани зах босиши тўғрисида қўшимча маълумот беради, соя тушган жойлар қўшимча текислаш зарурлигини кўрсатади.

Фан тараққиёти, қишлоқ хўжалигида қудратли техника мавжудлиги ҳозирги даврда суғориладиган ерлар учун паспорт ёзишни замонавий ва чуқур илмий асосларда ўтказиш имконини беради. Шу боис дала паспорти учун ягона стандарт яратиш ва тасдиқлаш зарур. Қатъий ва муайян талабларга жавоб берувчи аэрофотосъемкалар муҳим ҳужжат сифатида паспорт таркибига албатта киритилиши керак.

В. В. Докучаев номли тупроқшунослик институтида ҳозирги вақтда илмий ишланмалар мавжуд, улар пахта далаларининг стандарт паспортига асос қилиб олиниши мумкин. Экинлар ҳолатини оператив назорат қилиб бориш мақсадида тузилган Бутуниттифоқ илмий тадқиқот маркази «Автоматлаштирилган ахборот бошқаруви системаси — Агроресурси»нинг Тошкент филиали бутун Ўрта Осиё республикаларининг суғориладиган экин майдонларига паспорт ёзишда зарур маълумотлар олиш муаммоларини ҳал этиб бериши мумкин.

Г. МАДАЛИЕВА,
Бутуниттифоқ илмий тадқиқот маркази «Автоматлаштирилган ахборот бошқаруви системаси — Агроресурси» филиалининг директори.

Е. ПАНКОВА,
Д. СОЛОВЬЕВ,
В. В. Докучаев номли тупроқшунослик институти илмий ходимлари.

Конференция арафасидаги ва ундан кейинги ўйлар

ИЖАРА ПУДРАТИ

ҲАММА УЧУН ҚУЛАЙ ВА ФОЙДАЛИ

Энди «Октябрь 50 йиллиги» совхозида ижара пудратини жорий этиш тажрибаси хусусида сўз юритсак. Шартномани шакллантириш негизида нималар туради? Аввало қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришга кетадиган сарф-харажатларни белгилашга оқилона муносабатда бўлиш, ҳисоб-китобда адашмаслик. Деҳқончиликда сарфлар ҳар гектар ҳисобига кўзда тутилади.

Совхознинг бутун ери уч минтақага бўлинган. Бунда аввало тупроқ унумдорлиги кўзда тутилган. Шўрланиш даражаси, кўп йиллик бегона ўтлар билан ифлосланиши ҳам назардан соқит этилмаган. Совхоз марказидан қанча нарида жойлашгани, коллектор-зовур тармоқлари ҳолати унутилмаган. Сув таъминоти эътиборга олинмаганлигининг сабаби шундаки, совхоз жуда соз ирригация иншоотларига эга, сув танқислиги сезилмайди. Бошқа хўжаликларда минтақаларни белгилашда буларнинг аҳамияти беқиёс бўлиши мумкин. Харажатлар кейинги уч йиллик ўртача сарфларга қараб белгиланади. Биринчи минтақа шароити жиҳатидан энг қулай: тупроғи анча унумдор, бегона ўт кам, пайкаллар йирик, яхшилаб текисланган. Мутахассисларнинг фикрига қараганда бир гектарда пахта етиштиришга кетадиган сарф-харажатлар 996 сўмга тенг келади.

Иккинчи, шароити у қадар қулай бўлмаган минтақада кейинги уч йилда ҳар гектарга кетган харажат 1.020 сўмни ташкил этди.

Ва ниҳоят, учинчи минтақа энг кўп харажат талаб қилади. Бу ерда бир гектар майдонда ғўза ўстиришга 1.045 сўм сарфланади.

Кўриниб турибдики, минтақалар ўртасида харажатлар фарқи унчалик катта эмас. Бундай ҳолат мазкур совхозга хос, бошқа хўжаликлар учун анча жиддий бўлиши мумкин.

Харажатларни ҳисоблашда барча зарур ишлар ва ресурслар, амортизация сарфлари ва меҳнат ҳақи назарда тутилади. Бу ҳисоблар хўжалик ичидаги ҳисоб-китоб нархларини белгилашда асосий омил қилиб олинади, ижарачи бригада ёки звено шунга қараб ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотни совхозга сотади. Нархлар ҳар учала минтақа бўйича дифференциал тарзда белгиланган. Минтақалар кўпроқ ёки камроқ бўлиши мумкин — буни хўжаликнинг ўзи белгилайди. Ички ҳисоб-китоб нархлари ҳар бир звенога албатта етказилади ҳамда қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари сортларига қараб қўйилади.

Худди шу нархларга қараб звенолар қишлоқ хўжалиги маҳсулотини давлатга эмас, совхозга сотадилар. Маъмурият билан звено ўртасида олди-сотди муносабатлари ўрнатилади.

Масалан, 1—4-сорт пахтанинг нархлари: биринчи минтақада ҳар тоннаси учун 371 сўм, иккинчисида 386 сўм, учинчисида 408 сўм. Булар тўртта сортнинг ҳар бирига қўйилган ўртача нархлардир.

Хўжалик ичидаги ҳисоб-китоб нархлари ҳар бир звено бўйича алоҳида белгиланади. Улар совхоз бош экономисти томонидан бош агроном, бош инженер ва бошқа мутахассислар иштирокида ишлаб чиқилади. Звено бошлиқлари бу ҳисоб-китоблар билан бевосита манфаатдорлик нуқтаи назаридан қизиқадилар, уларни ишлаб чиқишда қатнашадилар. Мазкур нархлар совхоз коллективининг кенгашида узил-кесил тасдиқланади.

Маҳсулот ишлаб чиқаришга кетадиган материал ресурслари ва хизмат ҳақини звенолар планда кўзда тутилган нархлар асосида тўлаб борадилар. Баҳолар фақат тўғридан-тўғри қилинган харажатлардан таркиб топади, бевосита сарфлар бунга қўшилмайди. Бошқарув аппаратига, капитал ремонтга ва капитал қурилишга сарфланадиган маблағ хўжалик ичидаги ҳисоб-китоб нархларига қўшилмайди.

1986 йилда совхоз бўйича рентабеллик 8 процентни ташкил этган эди, ўтган йили эса 35 процентга етди. Хўжалик биринчи сорт пахтанинг ҳар тоннасини давлатга 780 сўмдан сотади, звенолардан эса ўрта ҳисобда 570 сўмдан олади. Бунда ҳам нархлар минтақаларга қараб ўзгариб туради. Кўрамизки, орадаги фарқ оз эмас — совхоз ҳар тоннадан 110 сўм фойда олади.

Белгиланганидан ортиқроқ, сифати яхшироқ ҳосил топширадиган звено ҳақи, табиийки, ошади. Материал ва маблағларни тежашнинг ҳам моҳияти беқиёс.

Кейинги уч йилда совхозда қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришга қилинаётган сарф-харажатлар деярли ўзгармади — йилига 2 миллион сўм атрофида бўлди. Жорий йилда, мутахассисларнинг тахминларига қараганда, буни 300 минг сўмга қисқартириш кўзда тутилмоқда. Шунга мувофиқ иш ҳақи ошади. Дастлабки давр якунлари экиш мавсуми пайтида 160 минг сўм тежаб қолинганини кўрсатдики, бу мўлжалланган марранинг эгалланишидан далолат беради. Хўжалик раҳбарлари интизомни мустаҳкамлаш, фан-техника тараққиёти ютуқларини жорий этиш, ресурслар нобудгарчилигини камайтириш негизида меҳнат унумдорлигини оширишга, пировард натижада олинадиган маҳсулотга, унинг сифатига муносабат масалаларига алоҳида аҳамият бериб жуда тўғри қилмоқдалар. Кўпдан-кўп ҳисоб-китоблар меҳнат унумдорлигининг ошуви суръатлари меҳнатга ҳақ тўлаш суръатларига нисбатан жадал ўсишини кўрсатиб турибди.

1986 йилда ғўза майдонлари олти марта ўтоқ қилинганди, 1987 йилда тўрт мартага туширилди. Эндиликда эса уч ўтоқ билан кифояланиш мўлжалланган. Культивациялаш ўн маротабагача бориб етарди, жорий йилда бу ҳам камайтирилади. Ана шуларнинг ҳаммасига ишлар сифатини ошириш, тадбирларни энг қулай муддатларда ўтказиш эвазига эришилади. Ахир ўтоқлар ва культивациялар сонига қараб эмас, пировард натижага қараб ҳақ тўланади!

Ижара пудратида энг муҳими нима? Саволнинг жавоби шундай: бу усулнинг моҳиятини ҳар бир кишининг онгига сингдириш, ижарачиларни иқтисодий жиҳатдан билимдон одамлар даражасига етказиш зарур. Уч ой қишда звено бошлиқларини роса ўқитишди, амалий масалалар ечилди, шартномалар тузиш учун ҳисоб-китобларга ўргатилди. Иқтисодий таълимга оддий ишчилар ҳам жалб этилдилар. Совхозда яхшилаб жиҳозланган махсус кабинет мавжуд бўлиб, ундан хўжакўрсин учун эмас, амалда фойдаланилмоқда. Бунинг устига дала шийпонларида ҳам иқтисодий бурчаклар вужудга келтирилган. Кўрдингизми, омилкорлик, ишбилармонлик хосиятини!

ЧЕК — ХЎЖАЛИК ИЧИДАГИ ПУЛ

1987 йилдан бошлаб совхозда сарф-харажатларни ҳисобга олиш ва назорат ўрнатишнинг чек усули қўлланилмоқда. Бу ердагилар чек дафтарчасини жуда катта ва ноқулай деб ҳисоблашди-да, бекор қилишди. Район босмахонасида яхши, қалинроқ қоғоздан тайёрланган турли қимматдаги чеклар амалдаги пулларга ўхшаб кетади. Тийинлар, сўмлар, юз сўмликлар, минг сўмликлар бор. Улардан хўжалик ичидаги пул сифатида фойдаланишади. Чекларга совхознинг номи ёзилган, директор ва бош бухгалтернинг имзолари қўйилган, муҳр босилган. Звено бошлиғи буларни тилхат орқали бухгалтердан олади. Ушбу чеклар планда кўзда тутилган харажатларга, яъни ресурслар сотиб олишга, турли хизматларга ҳақ тўлашга сарфланади. Бу усул такомиллаштирилиши турган гап, албатта. Ҳозирданоқ чеклар тартиб номерига эга бўлсин деган истак билдирилмоқда, икки қисмдан ташкил топсин, бир қисми звено бошлиғида қолсин, иккинчи худди шундай қисми ресурсларга, хизматларга тўлов тариқасида берилсин, дейилмоқда. Энг муҳими шуки, бунда психологик омил кучли бўлади. Звено саркори гўё чўнтагидаги пулни ишлатаётгандек сезади ўзини. Табиийки, ҳар гал «Ресурсларни сотиб олсаммикин ёки борлари билан кифоялансаммикин, у ёки бу хизматга ҳақ тўласаммикин ёки ўзим бажариб қўяқолсаммикин?» деган саволлар туғилади. Тежаб қолинган чекларнинг ҳаммаси йил охирида бухгалтерияга топширилади ва сўмларга алмаштириб олинади. Тежаб қолинган ана шу пул звено аъзолари ўртасида тақсимланади.

Звено бошлиғи қанча пул (чек) сарфлаганини ва унинг қанчаси қолганини аниқ билади. Хуллас, чек совхоз ичида амал қиладиган пулнинг ўзгинаси. Шусиз звено бошлиғи уруғни ҳам, ўғитни ҳам, ёнилғини ҳам, хуллас, ҳеч нарсани сотиб ололмайди, ерни ҳайдаш, тракторда юк ташиш, ўсимликларни биологик ҳимоя этиш воситаларини ишлатиш каби хизматлардан фойдаланолмайди.

Материалларнинг ва барча хизмат турларининг баҳоси ёзилган ёрлиқлар мавжуд бўлиб, улар совхоз директори томонидан касаба союз комитети раиси билан келишилган ҳолда тасдиқланган. Улар бригада ҳамда звено бошлиқларининг, шунингдек материалларни етказиб берадиган, хизмат кўрсатадиган кишиларнинг қўлларида туради. Нарх ёрлиқларида ҳамма турдаги уруғликлар, ёнилғи-мойлаш материаллари, минерал ўғитлар, ҳамма эҳтиёт қисмларнинг планда кўзда тутилган баҳолари, автомобиль транспортидан, озуқадан фойдаланиш нархлари кўрсатилган. Жами 14 варақ. Нархлар совхоз томонидан давлатдан сотиб олинадиган материал ресурслар баҳосига нисбатан бирмунча юқори. Улар давлат нархига устама харажатлар қўшилган ҳолда чиқарилади. Ўртача олганда дастлабки қийматидан 9—13 процент зиёд. Чунки транспорт харажатлари, ҳосилни сақлаш, ортиш-тушириш ишлари ва ҳоказолар кўзда тутилади. Нархларни ҳар йили аниқлаш ва тегишли тарзда ўзгартиришга тўғри келади. Давлат нархлари ўзгариб туриши сабаблигина эмас, бу жараёнда истеъмолчилар — звено бошлиқларининг ўзлари фаол қатнашганликлари учун ҳам шундай бўлади. Ахир улар планда кўзда тутиладиган нархларнинг пасайтирилишидан ҳаммадан кўра манфаатдор-да! Худди ана шу ҳисобдонларнинг қаттиқ туришлари туфайли омборларда ишловчилар сони қисқарди, бинобарин, устама харажатлар камайди. Химиялаш пунктида илгари тўрт киши банд бўлса, ҳозир икки киши ишлаяпти. Лекин барибир устама харажатлар салмоқлилигича қолмоқда, уларни озайтириш имкониятларидан тўла фойдаланилгани йўқ.

— Ижара пудратига ўтилгани сарф-харажатларни камайтириш механизми мурватларини тоблаш имконини бермоқда, — дейди совхоз бош бухгалтери Суннат Эргашев. — Ўтган йили экиш мавсумида Олтой Т—4 тракторларининг ўн иккита двигатели ишдан чиқарилган бўлса, бу йил экиш-тикишни иккита двигателни алмаштирган ҳолда якунладик. Аввалги йилларда техниканинг етишмаслиги даҳшатли даражада билиниб турарди. Жорий йилда эса яхшилаб ремонтдан чиқарилган 11 та трактор экиш ишларида қатнашмади, яъни ортиқча бўлиб қолди. 6 та чопиқ трактори лоақал бирор кун ҳам дала юзини кўрмади. Одамлар уларни ишлатишни, бунинг учун амортизация тўловини гарданга олишни хоҳламаяптилар, маблағни тежаш йўлини тутмоқдалар. Ҳар йили техникани сотиб олишга 600—700 минг сўм сарфланган бўлса, бу йил атиги 220 минг сўм кетди. Тракторларни, бошқа машина-механизмларни ҳисобдан чиқариш ҳоллари ҳам камайди. Илгарилари бу билан ҳеч ким қизиқмасди. Энди эса ҳатто ҳисобдан чиқарилган техника воситасини темир-терсак сифатида топширишнинг имкони бўлмаяпти — звено бошлиқлари уни сўраб олмоқдалар, қайта тикламоқдалар ва ишлатмоқдалар. Нима бўлса ҳам амортизация харажатидан қутулишса бас. Эҳтимол эҳтиёт қисмлар сотиб олишга кетадиган сарфлар ошар, балки ошмас, бироқ ижарачи техникага нисбатан эҳтиёткорона муносабат ҳиссини сезмоқда. Йил охирига бориб қанақа наф кўрилиши равшанлашади.

Совхозда тракторлар, қишлоқ хўжалиги машиналарини ремонт қилувчи ва уларга хизмат кўрсатувчи кооператив тузилган. Пахта териш машинаси аппаратини ремонтдан чиқариш учун совхоз ҳамёнидан 600—700 сўм кетарди, кооператив эса бу ишни икки баравар арзонроқ қилиб бажармоқда. Олтой Т—4 трактори двигателини агросаноат бирлашмаси устахонасида ремонт қилишга 1.500 сўм сарфланади, кооперативда эса 800 сўмга тушади. Бу ҳам икки баравар арзон.

Қарангки, бу янгиликларни агросаноат бирлашмасидагилар сезишмаётгандек кўрсатишади ўзларини. Техника воситаларини сотиб олиш учун лимит бераверишади. Қанақа машина-механизмни қанча миқдорда харид қилиш ихтиёрини совхознинг ўзига ҳавола этиш пайти аллақачон келди. Агробанк ҳам ўртада кўндаланг турган деворлигича қолмоқда, унинг ишида ўзгариш сезилмаяпти. Хўжалик лимитдан ортиқча техника сотиб оладиган бўлса банк бунга маблағ ўтказмайди, совхоз ҳисобидан машина-механизмини етказиб берувчига совхоз ҳамёнидаги пулни кўчирмайди, бунинг устига хўжаликдан харид қилинган қишлоқ хўжалиги машиналари қийматининг 10 процента миқдорида жарима ундиради. Хуллас, сарф-харажатларни камайтиришга қаратилган иқтисодий омилларни ишга солиш ўрнига кўтара савдо йўлига ўтилади. Тансиқ ҳисобланмаган товарларни харид қилишда бюрократларча маъмурий усуллар ёрдамида хўжаликнинг бўйнига сиртмоқ солиш ҳоллари барҳам топмаган. Гўё қайта қуриш рўй бермаётгандай. Капитал ремонт учун лимитни РАПО белгилайди. Нега, бунинг маъноси нима, деган савол туғилади. Ичимлик сувни соатбай олишади, счётчиклар йўқ. Ҳақни эса марҳамат қилиб тўлайвер. Шу тариқа хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш жараёни кечаётганига қарамасдан совхознинг пуллари талангани таланган.

Хўжалик қурилиш материалларини деярли ололмайди, барча фондларни агросаноат комитетининг ремонт-эксплуатация тресси эгаллаган. Дўстлик районида унинг участкаси мавжуд бўлиб, ремонтни пала-партиш ўтказади-ю, катта баҳо эвазига чўнтагини қаппайтиради.

Саркисов номли совхознинг дала шийпонларини ремонтдан чиқариш учун ўтган йили 114 минг сўм олишди, бу йил эса ана шу ишни хўжаликнинг ўзи бажариб, 9,5 минг сўм сарфлади. Хўжалик йўли билан қуриш палласи келди, лекин ресурс қани дейсиз! Агросаноат давлат комитети ресурсларни совхозларнинг ўзига бериб қўйиши керак.

В. КУКСЕНКО,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

(Давоми бор).

[Боши 8 июль сонида].

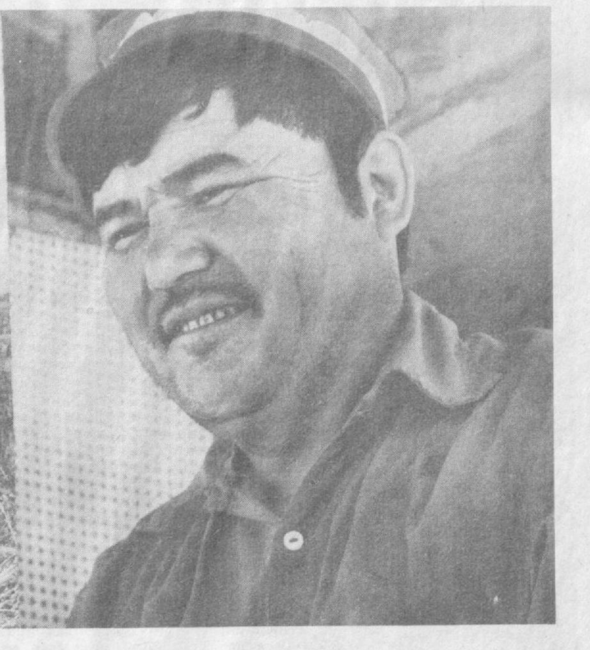

Комсомол районидаги «Ленинград» совхозида ғалла ўрими давом этаяпти. Хўжаликда бу йил 260 гектар майдонда юқори ҳосил етиштирилди. Ҳар гектар ердан камида 30 центнердан дон йиғиштириб олиш кўзланган.

СУРАТЛАРДА: 1. Ўрим пайти. 2. Моҳир комбайнчи Абдувоҳид Шербоев. У мавсумда пешқадамлик қилаяпти.

П. ЭРГАШЕВ фотолари.

ИДЕОЛОГИЯ ВА ҲАЁТ

ДАЛА ШИЙПОНЛАРИДА ЛЕКЦИЯЛАР

Пешку районидаги Йўлдош Охунбобоев номли колхозга Бухоро область «Билим» жамияти ташкилотининг агитация-пропаганда группаси келди. Группа составида олимлар, юристлар, врачлар, республика илмий атеизм уйи область филиалининг ходимлари бор. Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси иши ҳақида, унда қабул қилинган қарорлар тўғрисида қизиқарли суҳбат бўлиб ўтди.

А. Навоий Ш. Эргашев номли, «Октябрь» колхозларида, райoннинг бошқа хўжаликларида коммунистлар Бутуниттифоқ анжуманининг материаллари юзасидан лекция ва суҳбатлар ўтказилди.

ҲАМ ҚИЗИҚАРЛИ, ҲАМ ИБРАТЛИ

Янгиариқ район комсомол комитети ВЛКСМнинг 70 йиллигига фаол тайёрланмоқда. Мафкуравий ишни кучайтиришга қаттиқ киришилди. Район халқ маорифи бўлими маданият уйи билан биргаликда бригадалар, дала шийпонларида бевосита ўтказиладиган тадбирлар планини ишлаб чиқди. Шонли санага бағишланган маданий-спорт байрамини ташкил этиш шулар жумласидандир.

Комсомол активлари район маданият боғидан тўла даражада фойдаланиб, ишни жонлантиришга интилмоқдалар. Якшанба кунлари бу ерга кўпгина колхоз ва совхозлардан ёшлар келишади. Байрамлар программасида спорт мусобақалари, бадиий ҳаваскорлик коллективларининг концертлари, уруш ва меҳнат ветеранлари, райoннинг донгдор кишилари билан учрашувлар ўтказиш кўзда тутилган.

ЖАМОАТЧИЛИК МАРКАЗИ

Шофиркон районидаги Ленин номли колхознинг Маҳаллақози қишлоғидаги илгари мачит бўлган бинода жамоатчилик маркази очилди.

Шу йил бошида фаол ташвиқотчилар, агитаторлар, маҳаллий Советларнинг депутатларидан бир группа ташаббускорлар харобалашган мачитни тиклашга аҳд қилдилар. Ремонт ишларини ўзлари ҳашар йўли билан бажаришди. Шанбалик ва якшанбаликларда қишлоқнинг кўпчилик аҳолиси қатнашди. Колхоз правлениеси зарур бинокорлик материалларини етказиб берди.

Қайтадан тикланган бинода кутубхона, чойхона, дам олиш хонаси жойлашди. Бу ерда доимо қизиқарли суҳбат ва лекциялар ўтказилиб турилади.

ПРОКУРОРГА САВОЛЛАР

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриёти клубида «Қайта қуриш шароитида қонунчилик» мавзуида Ўзбекистон Журналистлар союзи томонидан уюштирилган матбуот конференцияси бўлди. Ҳуқуқий назорат органларининг масъул ходимлари республика прокурори Д. А. Усатов бошчилигида тошкентлик журналистлар билан учрашиш учун келдилар. Матбуот конференциясида Ўзбекистон ССР Олий судининг раиси С. Й. Йигиталиев, республика юстиция министри Б. Ғ. Олимжонов, Ўзбекистон ССР ички ишлар министрининг ўринбосари Т. А. Тўхтаев иштирок этдилар.

Бу Ўзбекистон ССР прокурорининг биринчи марта матбуот конференцияси ўтказишидир. Шу сабабли йиллар давомида тўпланиб қолган саволларга жавоб қайтариш учун унга икки соатдан ортиқ вақт ҳам етишмаганлиги ажабланарли эмас. Олтмиштадан кўпроқ ёзма савол тушди.

Д. А. Усатов прокуратураларнинг ишидаги қайта қуришга оид саволга жавоб қайтариб, бу қайта қуриш асосий диққат-эътиборни иқтисодий ҳуқуқий муносабатларга, меҳнаткашларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қаратилганлигини айтди. Туб хўжалик ислоҳоти ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари олдига жуда кўп масалаларни қўйди. Экономикани соғломлаштириш, яширин бизнесни, ишлаб чиқаришдаги ичкиликбозликни ва бошқа иллатларни тугатиш сўзсиз равишда ижтимоий муҳитнинг соғломлаштирилишига, жиноятчиликнинг камайишига олиб боришини англаш лозим. Прокуратура ходимлари буни қийинчилик билан тушуниб етмоқдалар. Бундай бурилишга ҳамма ҳам тайёр эмас. Кўпгина ходимлар конкрет экономика масалаларини яхши билмайдилар. Шунга қарамай бундай фаолият авж олдирилмоқда.

— Кеча мен республика Агросаноат давлат комитети адресига тақдимномага имзо чекдим, — деди Д. А. Усатов. — Бу тақдимнома прокурор текширишлари натижаларига мувофиқ ёзилган. Мана ўша фактлар. Масалан, «Узагропромстрой» бирлашмасида ҳар куни ўртача 300 киши прогул қилмоқда. Бирлашма раҳбарлари бундай бетартибликка муросасозлик қилмоқдалар. Меҳнат шароитини яхшилаш тўғрисида ғамхўрлик сезилмаяпти. Қишда бир қанча пахта тозалаш заводларида ишчилар совуқ цехларда меҳнат қилдилар. Бу ерда ҳаводаги чанг миқдори йўл қўйиш мумкин бўлган нормадан кўп марта юқоридир. Прокуратура ана шу материаллар юзасидан Агросаноат давлат комитети коллегиясига бизнинг ходимларимиз иштирокида қарор қабул қилишни таклиф этди.

Прокурор Ўзбекистонда жиноятчиликнинг ҳолати тўғрисида гапириб, жиноятчиликнинг умумий даражаси камаяётганлигини айтди. Пахта ишлари деб аталган ишлар юзасидан тергов ўтган йилнинг ўрталарида тугалланди, бундай ишлар эса сал кам саккиз юзта. Бу ишларнинг тугалланиши назорат функцияларини кучайтириш, бошқа жиноий ҳодисаларга қарши курашиш учун прокуратура кучларини бўшатиб берди.

Шунга қарамай хотиржам бўлишга ўрин йўқ. Қотиллик, номусга тегиш, талончилик, ўғирлик каби кўпгина оғир жиноятлар сони ўсишини тўхтатиб бўлмаяпти. Такрорий жиноятлар даражаси ҳам жуда юқори. Бунинг асосий сабабларидан бири ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимлари профессионал савиясининг пастлигидир. Ишларни сифатсиз тергов қилиш, сансалорлик, асоссиз равишда жиноий жавобгарликка тортиш — буларнинг ҳаммаси жамоатчиликнинг ҳақли эътирозларини келтириб чиқармоқда. Терговчилар ўз ишлари сифатига нисбатан судларнинг кескин ошган талабларига тайёр эмасликлари маълум бўлди. Қайта тергов ўтказиш учун қайтарилаётган ишлар сони кўпайиб бормоқдаки, бу тергов органлари, прокуратуралар ишидаги бракдир.

Шу муносабат билан прокурорга «Тергов аппаратини прокуратура составидан чиқариб уни мустақил қилиш ғоясига сиз қандай қарайсиз?» деб савол беришди.

— Биз буни маъқуллаймиз, — деб жавоб қилди Д. А. Усатов. — Ҳозирги аҳвол, яъни тергов ва уни назорат қилиш вазифалари бир қўлда мужассамлашганлиги масалаларни холисона кўриб чиқишга тўсқинлик қилмоқда. Прокуратура органларида тергов аппаратини ана шундай ажратишга тайёргарлик кўрилмоқда. Аммо, бизнинг фикримизча прокуратура айрим ишларни ўзи текшириш ҳуқуқини сақлаб қолиши керак.

Кези келганда айтиб ўтайлик, Тошкентда ва бошқа бир қанча область ички ишлар бошқармаларида ана шундай эксперимент ўтказилмоқда, деди республика ички ишлар министрининг ўринбосари Т. А. Тўхтаев. Бу жойларда тергов бошқармалари йил бошидан бевосита министрликка бўйсундирилган. Бу эса яхши натижалар берди.

— Сўнгги йилларда ниҳоят уюшган жиноятчилик мавжудлиги тан олинди. Бундай жиноятга қарши қандай кураш олиб борилмоқда?

— Ҳа, пахта билан амалга оширилган найранглар ёрдамида халқдан тўрт миллиард сўм ўғирланганлиги минглаб кишиларни бир жиноий занжирга бирлаштирди, уларнинг орасида катта хўжалик ходимлари ҳам, партия, давлат, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимлари ҳам бор. Зўр куч-ғайрат сарфлаш туфайли ана шу занжирни асосан узиб ташлашга муваффақ бўлинди. Ички ишлар министрлигида ташкилий жиноятчиликка қарши курашиш юзасидан махсус хизмат ташкил этилган. У ғоят самарали ишламоқда. Аммо бу ишда узил-кесил муваффақиятга эришишга ҳали узоқ, албатта.

— Тошкентда ва Ўзбекистоннинг бошқа шаҳарларида республиканинг жиноий ишларга аралашган собиқ раҳбарлари устидан суд жараёнлари ўтказиладими?

Бу саволга Ўзбекистон ССР Олий судининг раиси С. И. Йигиталиев жавоб қайтарди:

— Бу ишларни одатдагидек СССР Олий суди кўриб чиқмоқда. Чунки уларда марказий идоралар масъул ходимларининг иши ҳам кўриб чиқилади. Республика собиқ ички ишлар министри ва унинг ўринбосарлари иши юзасидан эҳтимол баъзи суд мажлислари, гувоҳларни сўроқ қилиш Ўзбекистонда ўтказилади. Бухоро область партия комитетининг собиқ биринчи секретари Каримов ва унинг шериклари судида ана шундай бўлган эди.

Республика юстиция министри Б. Ғ. Олимжонов одил судловнинг моддий базаси ночор аҳволга тушиб қолганлиги ҳақида гапирди. Кўпгина мамлакатларда энг яхши бинолар, саройлар судларга бериб қўйилган. Бизда-чи? Ўзбекистонда 219 та халқ судидан 141 таси мослаштирилмаган биноларда, шундан 88 таси авария ҳолатидаги биноларда жойлашган. Ахир бу судларнинг юксак вазифасига мос келадими? Нотариал идоралар ва юридик консультациялар тўғрисида гапирмаса ҳам бўлади — улар нақадар ночор аҳволда ишлаётганлигини ҳамма кўриб турибди. Юстиция министрлиги бу масалаларни ҳал этишни илтимос қилиб, республика партия Марказий Комитетига, ҳукуматига кўп марта мурожаат қилди, лекин иш жойидан жуда секин кўчмоқда.

Матбуот конференциясида журналистлар фақат савол бериб қолмай, шу билан бирга ҳуқуқни муҳофаза этиш органлари фаолиятини қаттиқ танқид қилдилар. Фактларни, газетхонларнинг хатларини далил сифатида келтирдилар. Матбуот конференцияси қатнашчилари нутқларининг ўзи ташвишли мушоҳадага сабаб бўлди. Масалан, республика прокурори қонунчилик назорати шу қонунчилик учун эмас, балки жамият вазифаларини ҳал қилиш учун амалга оширилади, деган гапида халқнинг олий манфаатлари пеш қилиниб, қонунлар топталган олдинги даврларнинг қандайдир ҳиди келиб турибди.

Бутуниттифоқ XIX партия конференциясининг «Ҳуқуқий ислоҳот тўғрисида»ги резолюциясида бутун мамлакатда қонунларнинг бажарилишини, бир хил тушунилиши ва қўлланилишини кузатиб бориши лозим бўлган прокурор назоратининг ленинча принципларини тўла-тўкис тиклаш талаби баён қилинган. Ҳуқуқий жамият бўлишга интилаётган жамиятнинг манфаатлари чамаси айни мана шундай, қонунга оғишмай риоя қилинишидадир.

— Кўп йиллар давомида биз танқид зонасидан ташқарида бўлдик, деди Д. А. Усатов. — Бу эса ишимизга катта зарар етказди. Ҳозир биз жамоатчилик танқидини қабул қилишни ўрганаяпмиз, кенг ошкоралик ишни яхшилашнинг сўзсиз шарти эканлигини тушуниб олаяпмиз. Матбуот вакиллари билан бундай учрашувлар ҳам ана шу мақсадга хизмат қилади.

Матбуот конференцияси қатнашчилари ҳуқуқни муҳофаза этиш органлари раҳбарлари иштироки билан матбуот конференциясини мунтазам ўтказиб туриш тўғрисида келишиб олдилар.

И. ҲИСОМОВ,
ЎзТАГ мухбири.

ҚИТЪАЛАР ОВОЗИ

ВАРШАВА. Бу ерда ўз ишини тугатган давра суҳбати учрашуви Совет Иттифоқи ва Польшада турмушнинг барча соҳаларини кенг миқёсда ўзгартиришда христианларнинг роли ва ўрни мавзуига бағишланди. Унда Совет томонидан КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги ижтимоий Фанлар академияси ва Москва патриархияси вакиллари, Польша томонидан — ПБИП Марказий Комитети ижтимоий Фанлар академиясининг олимлари ҳамда дунёвий ва диний католик арбоблар кўп сонли группаси қатнашди. Учрашув қатнашчилари СССР ва ПХР раҳбарлари — М. С. Горбачев ва Войцех Ярузельскийга мактуб йўлладилар. Бу ҳужжатда ҳар иккала мамлакатда амалга оширилаётган туб ўзгаришлар жараёнида христианларнинг муҳим ижтимоий роли таъкидланади. Совет Иттифоқидаги қайта қуриш ва Польшадаги социалистик янгиланиш сиёсати, дейилади мактубда, динга ишонувчи кучлар учун ўз виждонига қарши иш тутмаган ҳолда инсонпарвар социалистик турмуш тарзини мустаҳкамлаш ва чуқурлаштириш жараёнларида кенг иштирок этиш имконини беради.

●

НЬЮ-ЙОРК. АҚШ президенти лавозимига номзодликка демократик партиядан даъвогарлик қилаётган таниқли жамоат арбоби Жесси Жексон БМТ қароргоҳида матбуот конференцияси ўтказиб, АҚШ ҳарбий-денгиз кучлари Эрон авиалайнерига ракета зарбаси уриши оқибатида Форс кўрфазида юз берган фожиа муносабати билан таассуф билдирди. Бундай вазиятда, деди Жексон, ҳарбий технологияга зўр бермаслик керак, балки ана шу райондаги тангликни БМТ хавфсизлик кенгашининг 598-резолюцияси асосида бартараф этишга эришиш учун дипломатия куч-ғайратларига кўпроқ асосланиш зарур. Шахсан мен Форс кўрфазида Қўшма Штатлардан кўра БМТ қуролли кучлари туриши тарафдориман, деди Жексон.

●

ДАМАШҚ. Босиб олинган араб территорияларидаги халқ қўзғолони бирлашган раҳбарияти барча фаластинлик ватанпарварларни Исроил босқинчиларига, Исроилдаги ўз иш жойларини ташлаб кетишдан воз кечган араб муросасозларига қарши курашни кучайтиришга чақирди. Қўзғолон раҳбарияти Исроилда ишлаб чиқарилган товарларни харид қилмасликка ҳам даъват этди.

●

ЛОНДОН. «Оксидентл ойл» кампаниясига қарашли «Пайпа альфа» нефть платформасида кучли портлаш юз берди. Бу воқеа Шимолий денгизда, Шотландиянинг Уик шаҳридан тахминан икки юз километр масофада юз берди, деб хабар қилди Рейтер агентлиги. Британия ҳарбий ҳаво кучларининг бир неча вертолёти воқеа юз берган жойга учиб кетди. У ердан олинган хабарларга қараганда, сал кам 30 киши жароҳатланган ва куйган, уларнинг кўпи оғир аҳволда. Жабрланганлар ёнаётган платформа яқинига келган ёрдамчи кемага ўтказилди. Платформада 232 киши бор эди. Шундан 200 киши кемага олиб ўтилди. Қутқарув операцияси давом этмоқда. Шу билан бир вақтда платформадаги ёнғинни ўчиришга уринишлар тўхтатилди. Портлаш сабаби ҳали аниқланган эмас.

●

ТОКИО. Япония бож ходимлари Окинава префектурасидаги Наха портида юз килограммдан кўпроқ наркотик моддани мусодара қилдилар. Наркотик моддалар Япония балиқ овловчи кемасидан топилди. Бу кема Япония билан Филиппин ўртасида мунтазам қатнаб турган эди. Қиймати яширин бозорда сал кам 20 миллиард иен турадиган мусодара қилинган бу наркотик моддалар Пентагоннинг Окинавадаги кўп сонли базаларидаги Америка ҳарбий хизматчилари учун мўлжалланган бўлиши ҳам мумкин.

(ТАСС).

Пурвиқор тоғ бағрида, оромбахш сойлар бўйида ҳордиқ чиқариш бағоят гаштли. Серқуёш республикамиздаги ана шундай масканлар ёз кезлари айниқса гавжум бўлади. Тоза ҳаво — танга даво, дейдилар. Сўлим ерларда дам олиш танга ҳузур бағишлайди. Буни санаторий типидаги Чуст мактаб-интернати мисолида ҳам кўриш мумкин. Табиатнинг фусункор қўйнида жойлашган оромгоҳда ёшлар ҳам ўқиб, ҳам даволанишади.

СУРАТЛАРДА: Ғовасой бағридаги сўлим оромгоҳдан лавҳалар.

Н. ШАРИПОВ фотолари.

КОЛХОЗНИНГ ЎҚУВЧИЛАРГА СОВҒАСИ

Ҳали ўқувчиларнинг севимли сентябрь тонгигача анча бор. Уларни ўша Билимлар кунида янги мактаб, топ-тоза синфхона-ю, яп-янги парталар кутиб олса қандай яхши! Бундай қувончли кунни ёш авлодга бахш этиш ниятида фидокорона меҳнат қилган Боғот районидаги механизациялашган кўчма колонна бунёдкорлари ажойиб совға тайёрладилар. Қизилровот қишлоқ советидаги Ал-Хоразмий номли ўрта мактаб ўқувчилари учун 620 ўринли икки қаватли мактаб биноси муддатидан илгари қуриб битказилди.

— Биз ўқувчиларимиздан ҳали қарздормиз, — дейди «Коммуна» колхози раиси Бахтиёр Раҳимов. — Янги мактаб биноси хўжалик маблағи ҳисобига бунёд этилган бўлса-да, ҳали ёш авлод учун жуда кўп нарса қилишимиз мумкин. Замонавий ўқув-қуроллари, электрон ҳисоблаш машиналари ва бошқа асбоб-ускуналар керак. Ёшларимизнинг баркамол ўсиб-улғайишлари ва мукаммал билим олишлари учун чинакамига ғамхўрлик қилишимиз зарур. Ўқувчилар фақат ўқишлари керак. Биз шунга интиламиз.

Шу кунларда янги мактаб синфхоналари ўқув-қуроллари билан жиҳозланмоқда. Ҳадемай бу ерда қишлоқ болаларининг шодон овозлари баралла жаранглайди.

Отабек РАЗЗОҚОВ, мактаб ўқувчиси.

Хоразм области.

Елена ТРАВАС

УЧ ЙИЛЛИК ТЕРГОВ

ИНСОН. АХЛОҚ. ҚОНУН.

«Қўли енгил, қалби сахий, бағри кенг, сўзи малҳам бу врач ҳақида ҳамма билишини истардим. У ўғлимни ҳаётга қайтарди. Ваҳоланки, биз қайси шифокорга мурожаат қилмайлик, яшаб қолишидан умид йўқ, деган хулосани эшитардик».

«Бу ишда ёвуз ният бўлмаганлигига ҳеч қачон ишонмайман. Бечора қизим ўша золимга асло ёмонлик қилмаган эди. Аммо у бешафқатлик билан болагинамнинг умрини хазон этди».

Бундан бир неча йил муқаддам редакцияга келган хатлардаги ушбу сатрлар бордию бир ҳолат бўлмаганида балки хотирамизда сақланиб қолмасди ҳам. Гап шундаки, сиз юқорида ўқиган икки қарама-қарши фикр бир одам — ҳаётининг кўп йилини энг инсоний касб, яъни врачликка бағишлаган олий малакали хирург ҳақидадир. Вазият тақозоси билан икки она бир кунда шундай бир-бирига зид хатлар битишган: бири миннатдорчилик, ҳурмат-эҳтиром руҳи билан суғорилган бўлса, иккинчиси қаҳр-ғазабга тўла.

Нисбатан анча илгари бўлиб ўтган бу воқеани эслашимизга сабаб бор. У врач фаолиятига баҳо беришдаги субъективизмга яққол мисолдир. Ўз-ўзидан равшанки, бу ерда гап юқори малакали мутахассислар ҳақида бормоқда. Дипломли чаласаводлар тўғрисида эмас. Нега деганда хирург, офтальмолог, уролог қанчалик мўъжизакор бўлмасин, агар у сизнинг яқин кишингизга қўлидан келган ёрдамни бера олмаса, фикрингиз, баҳонгиз дарҳол ўзгаради-қолади. Шунда сизни ҳеч нимага ишонтириб бўлмайди, аксинчалигини исботлаш ҳам қийин. Ақлингиз, фаросатингиз етиб турса ҳам юрагингизнинг аллақаерида ўша шифокорга нисбатан муздек муносабатни туясиз.

Бироқ она ёки отанинг қаттиқ норозилигини бирон-бир кимса қоралашга журъат этмаса-да, айбдор бўлиб қолган врач тақдирини ҳал этаётган кишилардан ақл-фаросат билан иш кўришни, холисона бўлишни талаб қилишимиз мумкин ва бунга мажбурмиз ҳам.

...Оққўрғон район марказий касалхонасининг районлараро травматология-ортопедия бўлими мудири кабинети эшигидаги «Ғ. Н. Зокиров» деган ёзув у ишдан кетганидан кейин ҳам қарийб ярим йилгача олиб ташланмади. Сўнгра эса яна шунча вақт ўрни бўш турди.

Янги мудир В. Г. Кимга бу ҳақда бир неча бор эслатган бўлсалар-да, у анча пайтгача эшикка ўз фамилиясининг ёзиб қўйилишини эп кўрмади.

— Биласизми, камтарликдан шундай қилганим йўқ, — изоҳ берганди Владислав мен ўтган йил октябрида Оққўрғонга биринчи маротаба борганимда, — Ғайрат Низомовичга нисбатан адолатсизлик қилишган, деган ҳис-туйғу ҳамон бизни тарк этгани йўқ. Ишончимиз комил: ҳақиқат барибир қарор топиши керак.

Зокиров 1981 йилдаёқ, яъни район марказий касалхонаси ҳузурида травматология бўлимини ташкил этиш ташвишлари билан юрган бир пайтда ўз атрофига тўплаган, иш ўргатган травматолог-ортопед врачлар коллективигина эмас, у билан бир неча йил мобайнида биргаликда ишлаган медицина ҳамширалари, санитаркалар, жиддий шикастланишлар, суяк синишлар ва мажруҳликлардан кейин ҳаётга, меҳнат қучоғига қайтган беморларнинг ҳам фикри ана шундай.

Тажрибали врач-травматолог, медицина фанлари кандидати Ғ. Н. Зокиров узоқ йиллар Ўзбекистон травматология ва ортопедия илмий тадқиқот институтида ишлаганидан сўнг ўзига қадрдон Оққўрғон районига қайтгач, нима қилсам экан, деб ўйлаб ўтирмади. У ўз билими, тажрибасини шунчаки қўлланиш эмас, балки юз фоиз самара билан ишлатди. Ғайрат Низомович вақтини ўтказмай ишга астойдил киришиб кетди. Биз унинг ҳеч нарса йўқ ерда амалда эллик ўринли район травматология-ортопедия бўлимини ташкил этиш, врач ва ҳамшираларни танлаш, тайёрлаш, зарур ускуналар, жиҳозлар билан таъминлаш учун қанчалик куйиб-ёнганини, елиб-югурганини ҳақида гапириб ўтирмаймиз. Шуни айтиш кифояки, бўлим иш бошлаган дастлабки кунларданоқ Илизаров аппаратлари муваффақиятли қўлланила бошлади, бу билан гипслаш ҳожати қолмади, қўл-оёқларнинг битиб кетиш жараёнини тезлаштиришга имкон туғилди. Беш йил мобайнида минглаб беморлар шифо топдилар, меҳнат қўйнига, оилалари бағрига қайтдилар. Травматологлар қалбини яралаган, ишдан қониқмаслик, айбдорликнинг аччиқ, аламли ҳис-туйғуларини уйғотган муваффақиятсизликлар ҳам бўлди, албатта. Ўлимга кўникиш асло мумкин эмас. Айниқса куч-ғайратга тўлиб-тошган ёшлар ҳаётдан кўз юмганларида.

Биз ҳикоя қилаётган бемор травматологларга аввалига бундай маънавий азоб-уқубатлар келтирмади. Унинг касаллик варақасида ёзилишича, Г. Губайдуллин Оққўрғон район марказий касалхонасининг травматология бўлимига 1984 йил 22 сентябрда бош суяк-мия жароҳати, пешонаси қаттиқ шикастланган, яъни суяги синган, бош мия чайқалгани ҳолатида келтирилиб, 15 кун мобайнида даволанган. Комплекс даволаш чоралари кўрилиши натижасида бошидаги яра асоратсиз битиб, 11 октябрь куни у уйига қониқарли аҳволда жўнатилган. Шунга қарамай орадан қарийб бир йил ўтгач, район прокуратурасига беморнинг қариндошларидан тушган шикоятда Оққўрғон район марказий касалхонаси травматологлари унга нисбатан совуққонлик билан муносабатда бўлишгани, травматология бўлимидан чиқариб юборилганидан кейин беш ой ўтгач область, нейрохирургия клиникасида мия йиринглашидан вафот этгани учун айбланадилар.

Шундай қилиб, қариндошларнинг область нейрохирургия касалхонаси медицина ходимлари тахминига асосланган фикрига кўра Губайдуллиннинг вафот этишида район марказий касалхонаси врачлари айбдор бўлиб чиқдилар.

Холислиги бўйича кишида ҳеч қандай шубҳа уйғотмаслиги керак бўлган ҳужжатда ҳам қатъий, айни пайтда одатдан ташқари мавҳум хулоса баён қилинган эди. Тошкент область соғлиқни сақлаш бўлими суд-медицина экспертизаси томонидан 1986 йил 24 февраль ва 20 ноябрда ўтказилган текширишлар ҳужжатида шундай сатрлар бор: **«Беморнинг касалхонадан муддатидан олдин чиқариб юборилиши шикастланган миянинг йиринглаши тезлашувига имкон очган бўлиши мумкин».** Эътибор беринг: **«имкон очган»** ёки **«имкон очмаган»** деб аниқ-равшан айтилмаяпти, балки икки маъноли қилиб ифодаланмоқда. Қандай хоҳласангиз ўшандай тушуниб олаверинг. **«Ё ёмғир, ё қор ёғиши мумкин ёки ёғмаслиги ҳам»** дегандай бир гап.

Терговчи Фақиров бу иборани тасдиқловчи маъно билан ўқишни маъқул кўрди, унинг натижасида Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг 151-моддаси бўйича врач Ғ. Н. Зокировга, мазкур кодекснинг 109, 151-моддалари бўйича эса врач З. М. Раимқуловга нисбатан қўзғатилган 67—31-сонли жиноий иш пайдо бўлди. Уни уч йилдан ортиқроқ вақт мобайнида тўрт суд — уч марта Оққўрғон, Коммунистик ва Ўрта Чирчиқ районларининг судлари ҳамда икки маротаба Тошкент область суди — кўриб чиқди. Судьялар ишни беш маротаба врачларнинг айбдорлигини аниқлаш мақсадида қўшимча терговга ҳамда тўртинчи маротаба суд-медицина экспертизасини ўтказиш учун қайтардилар. Шунинг ўзиёқ ҳар қандай юристни ўзи олиб борган терговнинг тўғри ёки нотўғрилиги ҳақида ўйлаб кўришга, вақтида эс-хушини йиғиб олишга, барча хатти-ҳаракатларини тафтишдан ўтказишга мажбур этиши лозим эди. Бироқ мансаб курсисидан айрилиб қолишдан қўрққан Фақиров бунга журъат этмади. Шундан кейин эса оддий ҳодиса рўй берди — биринчи хато иккинчисини, сўнгра учинчи, тўртинчисини келтириб чиқарди.

«Беморнинг касалхонадан муддатидан олдин чиқариб юборилиши шикастланган миянинг йиринглашини тезлашувига имкон очган бўлиши мумкин», — дейилади медицина экспертларининг хулосасида. Бироқ Фақиров агар ўз ишига нохолис ва расмий ёндашмаганида, бемор Оққўрғон район марказий касалхонасидан чиқарилганидан кейинги икки ярим ой мобайнида ўзини қандай тутгани билан лоақал энг оддий йўсинда бўлсада танишганида эди, фожиага нималар сабаб бўлганлигини балки тушуниб етарди. Губайдуллин врачларнинг огоҳлантиришларига қарамай Ғалаба район спорт-техника клубида шуғулланишни давом эттираверди, мотоцикл ҳайдаш ҳуқуқини берадиган гувоҳнома олиш учун зачёт ва имтиҳонлар топширди. Журналда ўқитувчи Турсун Жияновнинг қўли билан Губайдуллин жароҳатдан тўла тузалиб кетмаганига қарамай анча муддат мобайнида мотоцикл ҳайдагани қайд қилиб қўйилган. Бу воқеа 1985 йилнинг 7, 14, 19 ва 24 ноябрь кунлари бўлиб ўтган.

Бунинг устига гувоҳ — Губайдуллиннинг севгилиси Ольга Нестерова берган кўрсатмадан маълум бўлишича, у ҳар куни мотоциклда 20 километр йўл босиб, маъшуқасининг олдига келиб-кетиб юрган. 20 ноябрда район марказий касалхонасининг собиқ бемори имтиҳонларни топшириб, ҳайдовчи гувоҳномасини олган. 6 декабрда эса область нейрохирургия касалхонасига ётқизилган. Орадан икки ярим ой ўтгач ана шу ерда вафот этган.

«Медицинская газета»нинг 1987 йил 2 сентябрь сонидаги «Врач хатоси ахлоқ ва ҳуқуқ жиҳатидан қаралганда» деган рубрика остида эълон қилинган «Бемор вафот этди... Ҳайфсан берилсин» сарлавҳали мақолада СССР прокуратураси бош тергов бошқармаси бўлими бошлиғининг ўринбосари В. А. Королёв сўзлари келтирилган, унда прокуратура врачларга нисбатан қўзғатаётган ишлар камдан-кам натижа билан тугаётгани, кўпинча терговдаги хатолар медицина комиссияси ҳалол ишламаётгани оқибати бўлаётганлиги айтилган.

Зотан, Фақиров биринчи экспертиза малакасиз ўтказилган деган хулосага ниҳоят қўшилишга мажбур бўлди. Шундан кейин у такрорий суд-медицина экспертизасини ўтказиш ҳақида қарор чиқарди, бироқ бу иш айбланувчиларнинг талабларига зид равишда яна ўша даражада, ўша составда ўтказилди. Ашёвий далиллар ишончли бўлмаганлиги, чалакам-чаттилиги, тергов чоғида кўпдан-кўп хатоларга йўл қўйилганлиги сабабли мазкур иш учинчи маротаба экспертиза қилиш учун қайтарилди.

Кейинги пайтларда биз сифат ҳақида тез-тез гапирадиган бўлиб қолдик. Масалан, маҳсулот сифати, меҳнат сифати, мутахассислар сифати тўғрисида. Ниҳоят, қўл учида ишлаш бундан буён мумкин эмаслигини тушуниб етдик. Ишчилар ва колхозчилар меҳнатининг сифати ҳар хил шаклда маънавий ва моддий рағбатлантириб борилмоқда. Завод ва фабрикадан чиқадиган брак йўлини давлат қабули тўсаяпти.

Прокуратуранинг тергов органлари содир қилаётган бракни ким аниқлаб, тўхтатиб қолади? Ҳуқуқий назоратни амалга оширишга даъват этилган прокурорми? Ашёвий далиллар етишмаганлиги учун ишни тўртинчи маротаба қўшимча тергов олиб бориш учун қайтарган судьяларми?

67—31-сонли иш мана уч йилдан ортиқроқ бўлдики, вақти-вақти билан суд-медицина экспертизаси — прокуратура — суд доираси бўйлаб ҳаракатда. Баъзида эса ана шу доирадан айбланувчиларнинг юқори ташкилотларга, ҳатто республика прокуратураси ва Соғлиқни сақлаш министрлигигача юбораётган шикоятлари ҳамда норозиликлари ажралиб чиқиб қолади. Бироқ улар яна орқага — ўша бошланғич маротабага қайтиб келади. Бу ерда эса турли баҳоналарни рўкач қилишади, хатолар ва нохолисликларни айблар деб исботлашга уринишади, ўз хулосаларидан ишни қонунлаштирмоқчи бўлишади.

Ўз-ўзидан равшанки, бордию район прокурори Магомедов бу ишга ўз вақтида яхши эътибор берганида ва уни тўхтатиб қолганида терговдаги хатонинг олди олинган бўларди. Бироқ бу ҳолатда биринчи инстанция — прокурор назорати ишламай қолди, бинобарин, иккинчи босқич — область прокуратураси ҳам ожизлик қилди.

Мазкур иш қўзғатилганидан буён Зокиров ва Раимқулов прокуратура органларининг турли-туман босқичларидан ўттиздан ортиқ жавоб олдилар. Аслида уларнинг ҳаммаси хатбозлик билан шуғулланишнинг ўзгинасидир.

Айни пайтда «қайсар» айбланувчилар билан олиб борилаётган узундан-узоқ курашда турли воситалар ишга солинмоқда. Қонун йўл қўядиганларидан ҳам, ман этадиганларидан ҳам фойдаланилаяпти. Тинтув ўтқазишга ҳуқуқ масаласини олиб кўрайлик. Қандай ҳолатларда бу ишни амалга ошириш мумкин? Ўзбекистон ССР Жиноят-процессуал кодексининг 150-моддасида айтилишича, айбланувчи ёки бошқа шахсда жиноят қуроли, жиноий йўл билан топилган буюмлар ва бойликлар, шунингдек иш учун аҳамиятга молик бошқа буюм ёки ҳужжатлар сақланаётганлиги терговчига маълум бўлган ҳолатдагина тинтув ўтказилиши мумкин. Хўш, терговчи Фақиров Улуғ Ватан урушида Москва остоналарида ҳалок бўлган аскарнинг саксон яшар беваси, Ғ. Н. Зокировнинг онаси Шарофат Хўжаева уйида 1987 йил 14 январда тинтув ўтказаркан, нимани қидирди? Маълум бўлишича, у Зокиров ўзини ҳимоя қилиш учун тўплаган ҳужжатларга қизиқиб қолган экан, ваҳоланки улар жиноий ишга тикилган ҳужжатлардан кўчирилган нусҳалар эди. Дарвоқе айбланувчининг ўзини ўзи ҳимоя қилиш ҳуқуқи ҳақида Ўзбекистон ССР Жиноят-процессуал кодексининг 13-моддасида лўнда қилиб ёзиб қўйилган: **«Суд, прокурор, терговчи ва сўроқ олиб бораётган шахс айбланувчини ўзига қўйилаётган айблардан қонунда белгилаб қўйилган воситалар ва усуллар билан ҳимояланиш имконини таъминлашга мажбурдирлар».** Эътибор беринг: **«лозим»** эмас, балки **«мажбур»** дейилмоқда. Оққўрғон прокуратураси ходимлари бундай бурчни қандай тушунишларини биз юқорида гапириб ўтдик.

Зокиров ва Раимқулов иши охирги маротаба — бу бешинчиси эди — Тошкент область судида бир ярим ой мобайнида кўриб чиқилди. Яна бирон-бир натижага келингани йўқ. 67—31-сонли иш такрорий тергов ўтказиш учун қайтарилди. Ваҳоланки, Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг энг сўнгги суд-медицина экспертизасида (1987 йил 17 декабрь) бош мия йиринглашининг кучайиши бош суяк-мия очиқ жароҳатининг кўзда тутиш мумкин бўлмаган кейинги асорати, амбулатория шароитида даволаниш тартибига риоя қилинмаганлиги натижасида шундай ҳодиса рўй берган бўлиши мумкин, деган хулоса чиқарилган эди. Бироқ Мировский раислигида ўтган суд бирон-бир муайян қарорга келишга журъат эта олмади.

Такрорий тергов... Беморнинг фожиали ўлимидан қарийб тўрт йил ўтганидан кейин ҳақиқат аниқланиб, ҳамма нарса жой-жойига қўйилишига ким кафолат бера олади? Ф. Ю. Бердичевский ўзининг «Касб-кор бурчи бузилганлиги учун медицина ходимининг жиноий жавобгарлиги» китобида шундай ёзади: **«Медицина ходими хатти-ҳаракатида жиноятларнинг аломатлари йўқ бўлганда унинг ўз бурчини бузиши, бунинг натижасида келиб чиққан оқибатларни холис равишда қўра билиши, шунингдек ана шундай ноҳуш оқибатларнинг олдини олишнинг аниқ имкониятлари ўртасидаги ўзаро ёки алоқадорлик борлиги бўлиши керак. Бундай алоқадорлик ҳисобга олмаган ҳолда хулоса баён этилиши ноқонуний бўлади ва унга асосланиб жиноий жавобгарликни истисно этади».**

Бемор Губайдуллиннинг кетганлиги у жароҳатланганидан уч ой ўтганидан кейингина Тошкент область касалхонасида аниқланди. Шундай экан, Оққўрғон район марказий касалхонаси шифокорлари жароҳатнинг кейин рўй берадиган асоратини олдиндан кўра олишлари мумкинмиди? — деган савол туғилади. Бордию улар каромат қила олганларида ҳам бунга йўл қўймаслик имконига эга эдиларми?

Қарийб бир ярим йил мобайнида Зокиров Тошкентда яшаб, травматология илмий тадқиқот институтида ишлади, районда қолган оиласидан ҳар якшанба куни хабар олиб турди. Яқинда у яна Оққўрғонга қайтиб келишга мажбур бўлди (оилавий шароити туфайли). Травматология бўлимида ординатор ўрни бўшлигини билгач, шу лавозимда ишлаш истагини билдирди. Уч йиллик деярли ҳибсдаги одам оиласини боқиши керак-ку, ахир. Бироқ бунга имкон беришмади. Аллақандай яширин кучлар травматологнинг қайтишига қарши исён кўтардилар. У қанчадан-қанча тўсиқларга дуч келмади, дейсиз. Соғлиқни сақлаш министрлиги аралашганидан кейингина собиқ бўлим мудири ординатор ўрнини эгаллади.

Аммо терговнинг давом этаётганлиги унинг куч-ғайратини кун сайин кемириб бормоқда, маънавий тушкунликка маҳкум қилмоқда. Ўйлаймизки, травматологга руҳий жароҳат етказилганидан бўлимда даволанаётган беморлар ҳам зиён кўрмоқдалар. Бугунги кунда янги мудир Ким ўз вазифасини тўлиқ ўзлаштириб олган, ўзини бемалол ҳис этаётган бўлса-да, ҳар қалай бу ерда Зокиров томонидан амалга оширилган жуда катта ташкилотчилик ишлари натижалари ҳамон яққол сезилиб турибди.

Шуни ҳам айтиш керакки, 67—31-сонли иш муаллифлари ноқулай аҳволга тушиб қолдилар. Улар ўзларининг ҳақ эканликларини исботлашлари тобора қийин бўлаяпти, ишда хатога йўл қўйганликларини тан олишга журъат етишмаётир. Кўраяпсизми, дастлаб йўл қўйилган хатони эътироф қилишга имкон бермаётган нафсоният устунлиги ҳаммага қимматга тушмоқда. Ўзининг бутун куч-ғайрати, тажрибаси, билимини севикли касбига бахшида этган инсон фақат ишидангина эмас, ҳатто партия билетидан ҳам ажралди.

Шу муносабат билан Оққўрғон район партия комитети бюросининг нуқтаи назари ҳақида тўхталиб ўтмоқчимиз. Бюро бошланғич партия ташкилоти қарорига қарши ўлароқ Зокировни шошма-шошарлик билан КПСС сафидан ўчирди. Бундай вазиятда қарийб ўттиз йиллик меҳнат фаолиятига эга бўлган инсон, бутун умрини медицинамиздаги мутаассиблик ва қолоқликка қарши тинмай муросасиз кураш олиб борган врач тақдирини ҳал этишаётганида нимага асосланишганини англаш жуда қийин. У 1985 йилда, яъни областнинг бош травматологи (ҳақ тўланмайдиган мансаб) бўлган пайтда ўзининг бутун бўш вақтини травматология-ортопедия хизматини яхшилаш юзасидан кўплаб таклифларни тайёрлаш ва асослашга сарфлади. Ўша таклифлар жорий қилинганида травматология соҳасида қайта қуришнинг ўзига хос намунасига эга бўлиш мумкин эди.

25 йил мобайнида бирорта ҳам партиявий жазо олмаган, кўп йиллар бошланғич партия ташкилотига бошчилик қилган коммунист билан шу қадар осонликча хайрлашаверишса-я! Бюро аъзоларининг сукут—аломати ризо қабилидаги келишувчиликдан иборат позицияси партия кадрларига лоқайдларча қарашга яққол мисол эмасми, ахир?!

«Социалистическая законность» журналида эълон қилинган «Прокуратура органларида қайта қуриш йўллари ва истиқболлари» мақоласида шундай сатрлар бор: **«Баъзи ходимларнинг хизмат бурчини бенуқсон бажариш учун масъулият ҳиссини йўқотиш туфайли нохолислик, айблов тўнкаш, одамлар тақдирига бефарқлик ҳукм суради. Шунинг натижасида қонунсиз қамашлар, гражданларни ҳибсга олишлар, ҳеч асоссиз равишда жиноий жавобгарликка тортишлар содир бўлди».**

Бундай ноxуш ҳолатлар рўй бермаслиги учун энг аввало ҳар ким ўзига нисбатан талабчан бўлиши, ўз ишлари учун ҳалол масъулиятни ҳис этиши шарт. Бу ҳақда Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида ҳам кўп гаплар бўлди. Бу талаб ҳамма қатори прокуратура ва суд ходимларига ҳам бевосита таалуқлидир.

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

Биринчи лигада навбатдаги учрашувлар бўлиб ўтди. Бу сафар меҳмонлар ҳам бўш келишмади. Улар икки матчда ғалаба қозониб, тўрт учрашувда очколарни баҳам кўришди. Беш ўйин эса майдон эгалари фойдасига ҳал бўлди. Дарвозаларга 28 та тўп киритилди. Шулардан 18 таси мезбонлар, 10 таси меҳмонлар ҳисобига ёзилди.

Ўйинлар жадвалида пешқадамлик қилаётган «Помир» навбатдаги ғалабани қўлга киритди. Тожикистонлик футболчилар «Котайк» (Абовян) командасини мағлубиятга учратдилар — 4:1.

«Пахтакор» ҳам ҳисобидаги очколар сонини яна иккитага кўпайтирди. Футболчиларимиз Краснодарнинг «Кубань» коллективидан устун (1:0) келдилар.

Бошқа учрашувлар натижаси: «Шинник» (Ярославль) — «Кузбасс» (Кемерово) — 0:0, «Таврия» (Симферополь) — ЦСКА — 0:0, «Заря» (Ворошиловград) — «Геолог» (Тюмень) — 3:1, «Ростсельмаш» (Ростов) — «Звезда» (Пермь) — 1:1, «Динамо» (Ботуми) — СКА (Ростов) — 0:1, «Гурия» (Ланчхути) — Ротор (Волгоград) — 4:1, «Металлург» (Запорожье) — СКА «Карпати» (Львов) — 1:1, «Спартак» (Оржоникидзе) — «Динамо» (Ставрополь) — 2:2, «Колос» (Никополь) — «Даугава» (Рига) — 2:1.

Навбатдаги тур учрашувлари 13 июлда ўтказилади. Шу куни «Пахтакор» Ригада маҳаллий «Даугава» командаси билан учрашади.

* * *

Олий лигада бир учрашув бўлиб ўтди. Москва торпедочилари Тбилиси динамочиларини қабул қилди. Матч тақдирини москвалик Ю. Савичев киритган тўп ҳал қилди.

БАСКЕТБОЛ

Роттердамда ўтказилаётган олимпиадаолди финал турнири яна уч турдан кейин ниҳоясига етади. Унда иштирок этаётган СССР терма командаси тўртинчи ғалабани қўлга киритди. Бу сафар баскетболчиларимиз югославияликлардан устун (85:83) келдилар.

Бошқа ўйинлар натижаси: Греция — Буюк Британия — 111:72, Италия — Франция — 93:82, Испания — ГФР — 106:96.

Мусобақада тўрттадан ғалабага эришган СССР ва Италия терма командалари пешқадамлик қилишаётир. Испания ҳамда Югославия баскетболчилари учтадан ютуққа эга.

ШАХМАТ

Ленинградда хотин-қизлар ўртасида халқаро мусобақа бўлиб ўтди. Унда Греция, Польша, Руминия, Югославия ва СССР шахматчилари ўзаро дона сурдилар.

Турнир ниҳоясида 13 имкониятдан 9,5 очко тўплаган ленинградлик Ирина Левитина биринчи ўринни эгаллади. Тбилисилик Е. Ахмиловская иккинчи бўлди.

Редактор А. Ғ. МУХТОРОВ.

ТЕЛЕВИЗОР ХИЗМАТДА

10 ИЮЛЬ, ЯКШАНБА

БАЛИҚЧИЛАР КУНИ

● МТ I

8.30 Янгиликлар.
8.45 Ритмик гимнастика.
9.30 «Балиқчилар меҳнат вахтасида». Ҳужжатли фильм премьераси («Центрнаучфильм»).
9.50 «Спортлото» тиражи.
10.00 «Будильник».
10.30 «Совет Иттифоқига хизмат қиламан!».
11.30 «Тонгги почта». Музикали кўрсатув.
12.00 «Тикланиш йўлида». Чернобиль хроникаси.
13.00 «Музикали киоск».
13.30 «Қишлоқ янгиликлари».
14.30 «Здоровье» программаси кинозали.
15.15 «Район кўламидан кенг фавқулодда ҳодиса». «...16 ёшгача ва ундан катталар» кўрсатувининг махсус сони.
16.00 Бутуниттифоқ газетхонлар конференцияси. «Литературная Россия» ҳафталигининг авторлари ва редколлегия аъзолари билан учрашув.
17.15 Болалар учун фильм. «Хаммамиз бузи бувиси» («Грузияфильм»).
18.00 Халқ куйлари.
18.30 «Халқаро панорама».

* * *

Якшанба кинозали

19.15 «Родамус Кверкинг васвасаси». Ҳужжатли фильм. «Сукунат ошиқ». Ҳужжатли фильм.
20.10 «Муюлишдаги малласоч аёл». Бадиий фильм («Ленфильм»).
21.30 «Время».
22.05 «Юрмала-88». Совет эстрада қўшиқлари ёш ижрочилари III Бутуниттифоқ телевизион конкурсининг тантанали ёпилиши ҳамда лауреатлар ва дипломантларнинг гала-концерти. Ригадан кўрсатилади.
01.05 Янгиликлар.

● МТ II

8.30 Зарядкага сафланинг!

«Тафаккур» программаси

8.45 «Сиз яратган боғ».
9.15 «Уфқ». Киноальманах.
10.00 Портретлар. Аввакумнинг ҳаёти.
11.00 «Шахснинг шаклланиши». Бола шахсининг шаклланиши ҳақида илмий-оммабоп фильм.
11.25 «Оламга саёҳат». Киноальманах.
12.25 «Ажойиб кишилар ҳаёти». Композитор Ф. Шопен.
13.00 «Инсон. Ер. Коинот». Кўрсатувни икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони, СССР космонавт учувчиси В. А. Севастьянов олиб боради.
14.00 «КВН». МДУ ва 1-Ленинград Медицина институти командаларининг учрашуви.
16.15 «Нафосат йўллари». Калинин расмлар галереяси.
16.45 «Тинчлик ҳақида мулоқот». Америка нотиқлик санъати ассоциацияси вакилларининг ёшлар билан учрашуви ҳақида.
17.45 «Шолохов биз билан». Ҳужжатли фильм премьераси. «Ватаннинг қадрдон кишилари» (Ростов киностудияси).
18.05 «Берлинда меҳмонда». Пианиночи Хироко Никамура чалади (Япония).
18.45 Реклама.
18.50 «Эстафета». Физкультура-спорт программаси. Программада: Баскетбол. Олимпия саралаш турнири. Эркаклар. Голландиядан олиб кўрсатилади.
21.15 Рус халқ қўшиқларини М. Ачкарова куйлайди.
21.30 «Время».
22.05 «Терговда аниқландики». Бадиий фильм (Рига киностудияси).
23.35 Янгиликлар.

● ЎзТВ

8.30 «Ассалому алайкум», Информацион-музикали программа.
10.30 «Биргаликда куйлаймиз».
10.40 «Молодцы». В. Шанский музикаси (такрор).
11.30 «Бошсиз чавандоз». Бадиий фильм («Ленфильм»).
12.20 «Санъатдаги умр». ЎзССРда хизмат кўрсатган артист Х. Нишонов.
13.20 Ёш спортчи мактаби: 1. Футбол ўйнашни ўрганинг; 2. Шахмат мактаби.
14.20 «В. И. Ленин назарий меросини ўрганамиз». Социализмнинг асосий принциплари.
15.20 Мактаб ўқувчилари учун. «Қувноқ стартлар».
15.50 «Элга хизмат: талаб ва таклиф». Ўзбекистон ва Чехословакиянинг ташқи иқтисодий алоқалари ҳақида. Бродаги халқаро ярмаркадан репортаж (рус.).
16.20 Реклама.

* * *

18.05 Кўрсатувлар программаси.
18.10 «Қойилмақом Гоша», Мультфильм.
18.25 Мактаб ўқувчилари учун. «Қўшиғим, жон қўшиғим».
19.05 «Цирк! Цирк! Цирк!».
19.45 «Ахборот» (рус.).
20.00 Футбол бўйича халқаро ўртоқлик учрашуви. «Пахтакор» — «Вихрен» (Болгария). 2-тайм. «Пахтакор» Марказий стадионидан олиб кўрсатилади.
20.50 «Ахборот».
20.55 «Оила даврасида». Кинопрограмма.
21.10 «Хат». Ҳужжатли фильм.
21.30 Москва. «Время».
22.05 «Пахтакорларнинг шу кунги муҳим вазифалари».
23.05 «Музикали учрашув». ЎзССРда хизмат кўрсатган артист О. Отажонов.
00.25 Кўрсатувлар программаси.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ:

16.25 Кўрсатувлар программаси.
16.30 «Сеҳрли қўнғироқчалар». Мультфильм.
16.40 Реклама.
16.50 «Оила даврасида». «Аёллар уйи». Ҳужжатли телефильм.
17.10 «Новинки» кинолубы.
18.30 Бизнинг меҳмонимиз. РСФСРда хизмат кўрсатган артист Г. Мирвас (фортепьяно).
19.00 «Шибеге». Сатирик тележурнал.
19.30 «Вагонга ким эгалик қилишади». Бадиий фильм (рус.).
21.00 «Арашан» ҳаваскорлик вокал чолғу ансамбли ижро этади.
21.30 Москва. «Время».
22.05 Т. Миннуллин. «Дилафрўзга тўрт ошиқ». Олмаота Ёш томошабинлар театрининг спектакли.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» — «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41. Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 32-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33, 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 33-54-52. Таржима бўлими — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Р — 14011. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 2039. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12